

GRANDS MAGASINS DU Printemps

NOUVEAUTÉS

Nagyszerű

ILLUSZTRÁLT ALBUMUNK mely 554 új mintarajzot tartalmaz Női, Férfi és Gyermek tolettékben, lajstroma a legújabb szöveteknek mint: selyem, szőrme, karton, rászon stb.

Ép Most Megjelent.

Szétküldése ingyen és bérmentve.

Bérmentesített levelek intézendők:

MM. JULES JALUZOT & Ce à Paris

Ugyancsak bérmentve küldetnek a Printemps oriaszi raktárán levő szövetek mintái. (Árat és feltét megkérjük.) Minden 50 frankot meghaladó rendelmeny Magyarország minden részébe bérmentve küldetnek. Bér- és Vámmentesen a számlaösszeg 15 0/0 hozzászátolása mellett.

Külön továbbító háznak az Osztrák Bajor határon Salzburgban, Mozartplatz N. 4.

Szükségeseink tartjuk tisztelt megbízóink becses figyelmébe ajánlani, miszerint a Grand Magasin du Printemps nem tart utazókat, hokrak tart sem külföldön, sem Franciaországban. Minden megbízás directe Parisba intézendő.

1887. NOV. 131. sz. 1887. NOV.

BUDAPESTI SZEMLE

a M. Tud. Akadémia megbízásából szerkeszti

GYULAI PÁL

TARTALOM:

A régi Magyarország. Közgazdasági viszonyok. — Grünwald Béliától.

A tragédiából. — Péterfy Jenőtől.

Kirándulás péroszba. Beszély. — Rangató R. S. után, Balla Mihálytól.

Költemények: Órák, napok... Lévy Józseftől. — A u i féiben maradt. Longfellow után, angolból Szász Béliától.

Zenészetl szemle. Schütz Miksától.

A naturalizmus bukása. — a.

Politika és történetírás. — Marczali Henrikől.

Értesítő: Haraszi Gy. A naturalista regényről. — e. — Herrmann A.: Ethnologueche Mittheilungen aus Ungarn. — n. — Renier R.: Il tipo estetico della donna nel medioevo. —

E. K. — Symonds J. A. Ben Jonson. — b. — Zeitschrift für Allgemeine Geschichte, Kultur, Literatur- u. Kunstgeschichte. — d. — A Don Juan századik évfordulóján. —

6. M. — Szakirodalom. — Szépirodalom. — Herman Ottótól. — Válasz Hermann Ottó urnak.

A BUDAPESTI SZEMLE megjelen évenként tizenkétszer 120 lnyvi tartalommal.

A Budapesti Szemle tájékoztatni igyekszik a magyar közön séget az eszmékről, melyek világszerte foglalkoztatják a szellemeket s mintegy közvetítő kíván lenni egyfelől a szak tudomány és a művelt közönség, másfelől a hazai és külföldi irodalom közt. E mellett lehető széles tért nyit a nemzet gazdasági közleményeknek, a m. tud. akadémia nemzetgazdasági bizottságától támogatva.

Megjelen évenként 12-szer 10 lnyvi havi füzetekben. Előfi zetési ára bérmentes küldéssel egész évre 12 frt, félévre 6 frt.

Előfizetéseket minden könyvtáros elfogad. Bécsben, Sze linski György ca. k. egyet. könyvtáros, I. Stefansplatz Nr. 6.

Az előfizetési pénzek az alulirt társulat kiadó-hivatalába kül dendők be, vagy a könyvtárosokhoz, a kik szintén föl vannak hatalmazva elfogadásukra.

FRANKLIN TÁRSULAT

magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapest.

NÉVNAPI AJÁNDÉK!

A FRANKLIN-TÁRSULAT kiadásában megjelent s minden könyvkereskedésben kapható:

MAGYAR

SZENT ERZSÉBET ÉLETE.

IRTA

Dr. TOLDY LÁSZLÓ.

(Tíz képpel.)

(Tíz képpel.)

Népkiadás ára füzve 80 krajczár, kemény kötésben 1 forint. Nagy kiadás velin-papíron, díszkötésben, aranytetszéssel 5 forint.

Advertisement for 'A MAGYAR NŐK HÁZI NAPTÁRA 1888-İK SZŐKŐ ÉVRE' by Beniczky Irma. Includes details about the publisher Franklin-Társulat and the content of the almanac.

Advertisement for 'A hirneves Dr. Forti-féle sebtapasz' (Dr. Forti's adhesive plaster) with an illustration of a person applying it to their arm.

TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész urnál király-utca 12. sz. Bécsben: Pichan Xav. Ferenc a régi ca. k. tőbori gyógyszerárban, Lévántér 1. sz., Dr. Girtler gyógyszerárban, Freung 7. sz., Scharrer Konrad gyógyszerárban, Mariahilferstrasse 72. sz., Fritz G. és R., Brünnerstrasse 6. sz., Bruno Raabe. Továbbá Wilhelm Fer. és társ. III. Landstrasse, Linkebohngasse 2., Drogistákul. Prágában: Fírst József a fehér angolhoz címzett gyógyszerárban, Foric 1071. II. Grácban: Nowed A. a szercezeshez címzett gyógyszer. a Mártéren.

Központi küldeményező raktár Budapest: Török József gyógyszerész urnál király-utca 12. sz. Bécsben: Pichan Xav. Ferenc a régi ca. k. tőbori gyógyszerárban, Lévántér 1. sz., Dr. Girtler gyógyszerárban, Freung 7. sz., Scharrer Konrad gyógyszerárban, Mariahilferstrasse 72. sz., Fritz G. és R., Brünnerstrasse 6. sz., Bruno Raabe. Továbbá Wilhelm Fer. és társ. III. Landstrasse, Linkebohngasse 2., Drogistákul. Prágában: Fírst József a fehér angolhoz címzett gyógyszerárban, Foric 1071. II. Grácban: Nowed A. a szercezeshez címzett gyógyszer. a Mártéren.

46-DIK SZÁM. 1887. BUDAPEST, NOVEMBER 13. XXXIV. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és / egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: / félévre — 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG / egész évre 8 frt félévre — 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: / egész évre 6 frt félévre — 3 * Külföldi előfizetésekhöz a postaiilag meghatározott viteldíj is csatolandó

JÓZSEF FŐHERCEG ÉS CSALÁDJA.

ÖRÖMEST szoktunk vissza-visszatérni az ural kodó háznak ahhoz a fennkölt lelkületű s utolsó izeig magyar sarjához, kit a nemzet szíve legfelsőbb rejtekebe zárt s kit abban boldog emlékeztető atya, a «nagy», s testvér bátyja, az «utolsó» nádor helyét hozzájok, hozzá és a nemzethez oly méltóképen tölti be. Jól esik foglalkoznunk vele már csak azért is, mert elég alkalmunk volt tapasztalhatni, hogy a nagy kö zönségnek minden köre és osztálya mily benső szeretettel csűg az ő szeretett főhercegen s mennyire érdeklődik minden iránt, a mi az ő körülményeire, legkivált családjára vonatkozik.

Az a népszerűség, melyben József főherceg a magyar nemzet előtt áll, — igaz — megtalálná a maga magyarázatát magában a főherceg származásában is. A népszerűségnek azt a nagy tö kejét, melyet ő edes atya és testvérbátyja után örökölt, megszándékosan sem lehetne elpazarolni. Hát még minővé kell nőnie, ha, mint ez esetben, legfőkétebb kincs gyanánt őrizték s a nemzet előtt oly kedves tulajdonok által garapították, a minők József főherceg személyében egyesülnek.

József főhercegről minden gyermek tudja, hogy a legrajongóbb hazaszeretben nevelkedék s a magyar história legfenköltebb alakjait tarták lelki szemei elé követendő példa gyanánt. E mellet sürű érintkezést keresett a nemzet különféle rétegeivel, megtanulta szeretni, becsülni annak szép tulajdonait, melyek vérebe mentek át any nyira, hogy ma, ha egy igazi magyar főur mintaképét akarnók fölállítani, keresve sem találhatnánk olyat, a kiben azt nagyobb főkele tességben bírnók, mint a mi főhercegünkben. Tetőtől-talpig férfi, deli, bátor, mint a középkori lovagok, kiben az erő gyöngédséggel párosult. Katonáinak bálványá, hisz látták őt a csaták hevében, golyózápor között, a hol dús aratása volt a halálnak, emberül megállani helyét, három lovát elesni alatta, őt magát megsebesülni s még így is hősileg fedezni a főserg visszavonulását. Azoknak, a kik tőle függnek, hozzá valamely szolgálati viszonyban állanak, valóságos atya, a ki részt tud venni jó és balsorsukban; megse gíti, vigasztalja, magára nem hagyja. Hívságos

JÓZSEF FŐHERCEG CSALÁDJA. Koller Károly legújabb fényképi fólvétele után.

Advertisement for 'BORÁSZATI NAPTÁR 1888-İK SZŐKŐ ÉVRE' by Dr. Nyáry Ferencz. Includes details about the publisher Franklin-Társulat and the content of the wine almanac.

élvezeteket megvető, fáradhatatlan munkás ember, a ki uradalmaiból az országban mintaszerű gazdaságokat szervez s a kinek eleven érzéke fölkeres és ápol minden szépet, a mit a természet és a művészetek alkotásaiban megtalálhat. Barátja és maga is művelője a tudományak s lelkes pártfogója az irodalmi törekvéseknek. Mint meleg keblű emberbarát és szenvedélyes katona szerencsés kézzel tudta megtalálni a módját, hogy mind e két hajlamának hódolhasson, országos szervezése által a tűzoltóságnak, mely katonai formák között emberbaráti missziót teljesít. S a mellett nincs a nemzet életében oly egészséges mozgalom, mely biztos ne lenne az ő rokonszenvérol, támogatásáról. Mind oly tulajdonok, melyeket a nemzet nagyra becsül s melyeket megvalósulva szeretne látni minden magyar főúrbán, a kit a jó szerencse oly helyzetbe juttatott, hogy a haza sorsában tényező legyen.

Ily tulajdonok mellett nem esoda, ha József főherczeg ezek által is fokozni tudta azt a ragszkodást és benső szeretetet, mely már mint atyjának fiát, bátyjának öcsét oly természet-szerűleg megillette.

De van még ezeken kívül is valami, a mit akkor, midőn a főherczeg és a nemzet közti benső viszony okait keressük, hallgatással mellőzni nem szabad. És ez a főherczegnek az a mintaszerű családi élete, melyre oly büszkeséggel, oly benső megleléddel tekint a magyar. A magyar nép életének fő jellemvonása a családiasság, melynek tiszta, puritán alapját maig sem tudták megrontani a civilizáció kínövései. Fényesebb udvartartás, zajosabb élet, mint a főherczeg családjáé, soha sem lenne a magyar népre azzal a büvölő hatással, mint a milyennel az most bír, az ő előkelőségében is egyszerű, uralkodói volta mellett is mondhatni polgárius, udvari formások által nem feszélyezett, demokratikusan bensőség- és szeretetteljes családiasságával. Valódi régi magyaros zamatu családi élet az, ugy rendezve be, hogy abban a zavartalan boldogságnak legyen állandó tanyája; egy igazi otthon, melynek részeseit nem a magas állás és rang, nem a vagyon és gazdagság, nem a fényes élet ragyogó és kábító élvezetei, hanem az egymás iránti kölcsönös szeretet melege teszi boldoggá. Egymásnak, egymásért él a főherczeg otthonában mindenki, s mindenki a többinek örömeiben, megleléddésében keresi a magját.

S ez már aztán nem kizárólag a család fő érdeme egymagáé, hasonló osztályrészt illelt meg abból a család minden egyes tagját. Első sorban a szerető nő, a gondos édesanyát. Soha férj és feleség nem illelték jobban egymáshoz, mint József főherczeg és Klotild főherczegasszony, a kiken meglátni, hogy Isten is egymáson szánta őket. A fejedelmi nő, idegen hazának gyermeke, az anyatejjel idegen nyelvet szitt magába; de férje oldalán, férje iránti határtalan szeretetből, az ő kedveért megmagyarosodott teljesen, nem csupán nyelvben, de érzelmeiben is. Köztük mást, mint magyar szót nem lehet hallani. Asztalukon magyar ételek, házukban magyar szokások. Gyermekeiket magyarul, magyaroknak nevelik. És mily jó nő, mily szerető, gondos anya! Házukban nincs gyermekszoba. A hol ők, ott a gyermekek. Ha nincsenek otthon, ha a tél zordonsága, a nyár heve elől enyhébb, hűvösebb éghajlat alá menekülnek, — együtt megy az egész család. És nem ám külföldre: ott *Fiumében*, a magyar tenger partján, *Tátrafüreden*, a magyar alpesek között létesítettek maguknak kedves, bájos otthonot, a hol színtegy együtt vannak, s a hol egyaránt jól érzi magát a családtag és vendég. A két nagyobbik főherczeg-kisasszony immár gyönyörűen kifejlett hajadon. A testi kelleme és szellemi képességek kincseivel gazdagon megadományozva. A természettől nyert előnyeiket

a ritka jó nevelés még inkább kifejlesztette. Örömeiket, fő mulatságukat, a művészet nyújtja. A zenét, festészetet nemcsak szenvedélyesen szeretik, de a rendesnél mélyebb hozzáértéssel gyakorolják is; de a mellett jártasak a hazai és külföldi irodalmak ismeretében is, s a nagyobbik, Mária főherczegnő, kedvvel tanulja a latint. Mária főherczegnőt az örökkévalóság képe, a titokteljes tenger, *Margit* főherczegnőt a tátrai hegyvilág változatos szépségei érdeklik inkább. Költői lélek mindakettő, a «kancsalul festett egékbe néző ábrándozás» beteges halványasága nélkül. Életvidor, egészséges természet mindakettő, élénk kölcsönös-érzettel s az élet komoly feladatainak ismeretével.

Hát a két fiatal főherczeg, *Józi* és *László*, kiknek okos, megnyerő arczáról a szívjóság és értelem kinyomata sugárik felénk?! Örömei, büszkesége az egész családnak. Apjuk komoly, nyugodt tekintete büszke elégedettséggel, bensőségteljes szeretettel nyugszik e két kedves fiun. Oly különböző mindkettő, a minő csak lehet; de azért úgy szeretik egymást, hogy őket külön nem is képzelhetni. Komoly, előkelő az egyik, minden óntelt büszkeség nélkül; pajzán, életvidor a másik, minden szilajság, minden kicsapongás nélkül. Amaz a gymnáziumi 6-ik, emez a 3-ik osztály tantárgyait tanulja; minő sikerrel — mutatják az évről-évre tartatni szokott vizsgálatok, melyeken a győri gymnáziumi benczés tanárok s a magas szülék vannak jelen s melyek bizonyoságot tesznek az ifjú főherczegek kiváló képességéről és nevelőjük, Holdházy János apát lelkiismeretes buzgalomról kiképezésük körül. Hát biz ő nekik is csak úgy kell fáradtságos munkával megszerezni a tudás kincseit, mint akár mely szegény ember fiának. Tapasztalják ők is a régi mondás igazságát: «*di laboribus omnia vendunt.*» Jól lovagol és vív mind a kettő, úgyesen tornásznak, és Józi főherczeg már nehány éve, hogy ünnepélyesen felavattatott Nimrod hívei közé, ma meglötte a maga szarvasát, vaddisznóját, zergéjét s nem minden önérték nélkül említi föl, hogy elejtett vadainak száma immár a 300-at meghaladja. Egész fejlődésük arra mutat, hogy e két derék fiu egykor e hazának öröme, büszkesége, atyjuk, nagyatyjuk fenkölt szellemének, nemes, nagy szívének több örökösé lesz.

A két kis fészék-fentő, *Erzsébet* és *Klotild* főherczegnők valódi kis angyalkák a Rafael képeiről. Kedves, megenni való kis bábék. Ezek a legnagyobb urak az egész házában, ezek parancsolnak mindenkinek, — most még! Hanem aranyos tündérországuk uralma immár vége felé jár. Hogyne? Egyik őt, a másik három éves már. Nemsokára iskolába kerülnek, s az ABC-és könyvvel eloszlik a varázs, vége a gondtalan gyermekkorának...

A csoportos kép, melyet olvasóinknak ez alkalommal bemutatunk, együtt tünteti föl az egész főherczegi családot, Koller Károly tanár legújabb fényképi felvétele után. Boldog családnak kedves képe ez. Nem ismeretlen alakok, arczvonások az olvasók előtt, hiszen többször jelentek meg szemük előtt e lapok hasábjain. Közönségünknek ugy szólnán szeme láttára nőtt föl és fejlődött e mindnyájunk által annyira szeretett család. A két idősebb főherczegkisasszony, kiknek bájos arczvonásait külön képen is bemutatjuk, ma már felnőt, sugár termető fedelmi alak; mikor először bemutatattuk őket, alig voltak nagyobbak, mint kis hűgaik, kiknek kedves gyermek-alakját szintén itt közöljük külön is. Mária Dorothea főherczegkisasszonynak, a legidősebbnek a főherczegi pár gyermekei közül, egy álló képét is bemutatjuk Vastagh Györgynek ama életnagyságu olajfestménye után, mely az országos kiállítás idején a képzőművészetek csarnokában volt

látható. S hogy a két főherczegkisasszony által nem kevesebb szenvedélyvel, mint hivatottsággal gyakorolt rajzművészetből is álljon itt egy kis mutatóvány, íme közöljük Mária Dorothea főherczegnőnek egy szépen sikerült kis rajzát, melyet természet után készített, még pedig a Margitszigetnek egyik legszebb pontjáról, bemutatván a főherczegi lakásnak nyugati oldalát, mely a szigetbeli premontreiek egykori templomának repkényvel befuttatott falmaradványára — a sziget legrégibbnek tartott építési emlékére — támaszkodik. Margit főherczegnőtől pedig álljon itt annak a sirályoktól körülrepedett kis viatorlás bárkának a képe, melyet ő fensége a főherczegi család fiúmei tartózkodása idejében szintén természet után vetett papírra s melyet közlés végett a tűzkárosultak felségelésére kiadott «Segítség»-albumba küldött be, a honnan azt ez alkalommal mi is bemutatjuk.

BÜCSÚ.

Elhagyom hát kis szobámat,
Hol sok öröm, még több bánat
Annyi emléket hagyott!
Nem tudom: ki jó utánam.
S látom-e még, ha elváltam,
Ezt a csöndes kis lakot?

Szerény volt az istenadta,
Kicsiny, mégis befogadta
Azt az egész életet,
Melyet vágyban és eszmében,
Bár csalódva, mégis szépen
Álmódott a képelet.

Pedig vágva tágas körbe,
Lelkem hányszor általtörte
E szűk ajtót, ablakot!
S így, magam bír elfeletem,
Ha borult az ég felettem:
Mindig tárva fogadott.

S íme válok. Isten áldja;
Sohse érje bűnök árnya,
A ki benne lakni fog!
Én pedig, hogy vesztve fészkem,
Az Igeről megemlékszem:
«Emberek csak vándorok.»

RADNAY REZSÓ.

UTAZÁS ISMERETLEN ÁLLOMÁS FELÉ.

III. rész. — Az olmtüzi várfogságban.

X. Újabb szakácművészek a foglyok közt.

Később cseh rebelleiket hoztak hozzánk, s volt köztök is egy igen vállalkozó, életrelvő fiatal ember, ki földieki részére közös etkezést rendezett be, sőt csemegefélékre is vállalkozott s csinált, a mint ők mondták, igen finom kvárglit, csinált turós lepényeket, szilvaes korongoskákat, mákos réteseket, turós pogácsát, sőt farsangban fánkot is. Ezt a szoba kályháján maga rántotta ki zsírban. E végre leemelte a kályha falgömbalakú tetejét vagy is kupoláját s rézedényt illesztett bele helyébe. Ebben olvasztotta fel a zsírt és a fánk az első kísérletnél sem volt ehetetlen. Idővel azután egyre élvezhetőbbek állított ki s részvényei igen jó áron kelték. Általában Wochoes uram sorsát mindenki irigyelhette volna, mert reggeltől estig mindig akadt gondolni, beszerezni, előkészíteni és előállítani valója, úgy, hogy rá nem ért búslakodni. A csehek este is szerettek tartalmat enni. Különösen kedvelték a rostélyost, a sült halat, a rántott csibét, miket szintén a szobában lehetett előkészíteni, a gombást is tudták tojással kirántani; ettek sok kvárglit, heringet, toleránzot*, sonkát és sóspereczet, a miket tíz nélkül is találhattak, és mindezekre azután fogyasztottak sört, a mennyi csak a megengedett napi egy pintből a többi szükségletek födözése után még telt. Ünnepek és vasárnap nem volt szabad a theának hiányozni, melyet rummal sze-

* Toleránzot mi is ettünk; ez pedig nem egyéb mint elaprított turó vajjal jól egybekeverve, sóval és köményaggal fűszerezve, mely azután több napig állva sem romlik el.

rettek fűszerezni. Dalaik elénekését azután hol a thea előtt, hol utána soha sem mulasztották el, s a szomszéd szobáknak lakói mindig tudták, mikor van a cseheknek a theázis órája. Egyszer különösen soká tartott ez az óra, s midőn másnap reggel megtettük magunk közt az észrevételeket, egyikünk mondja: «Könnyű nekik, hisz már 8 óra volt, s már régóta dúdoltak, mikor az őrk által az ajtó kis nyílásán át tőlünk kértek kölcsön theát.» — «Sadatok nekik?» volt a kérdés. «Természetes, hogy adtunk, hogyne adtunk volna? szerettük, ha konykálnak, s adhattunk, mert volt.» De mikor azután többen gyűltünk össze, nagy bahotával beszélő lakai: «Épen most beszélte Jani, hogy tőlük czukrot kértek kölcsön.» — «No ez pompás, — szolt a harmadik, — tőlünk meg rumot kértek, szerencsénkre volt, adhattunk.»

A viszony különben köztük és köztünk olyan barátságos volt, hogy mi nem vettük tőlük rossz néven a kölcsönkérteget, de ők is, mikor észrevették, hogy a tegnapi theázis forog szőnyegen, versenyt nevettek velünk, s gazdjáokra tolták az okát, hogy kénytelenek voltak kölcsönhöz folyamodni. Volt — mondák — a theázis kezdetén mindenből valami, de utóbb elfogyott a thea, s midőn ebből bőven kaptak, kevés lett hozzá a czukor, s mikor az is bőven lett, rumról is kellett gondoskodni, s azért küldtek háromfelé, hogy ne csak egy szobának a szivességét tegyék próbára, hanem a többi szomszédokét is. Egy szót a csehek ellen nem volt soha okunk panasznra. Mikor kellett, meg tudtuk egymást érteni.

Mint hogy a csehek külön fejezetet érdemelnek, ez alkalommal csak az ételekre vonatkozólag akarom meg említeni, hogy *Wochocs* nevű főszakácsukat híven és fáradhatatlanul támogatta egy nálánál valamivel fiatalabb, de töle elválhatatlan, fúrge, örökké jókedvű honfi, a kinek nevét azonban semmiképen sem tudom többé kihalászni homályba sülyedt emlékeim tengeréből. Ennek kötelessége volt a főzendőket előkészíteni, a mi elég piszmogással járt, a mit azonban ő csendesen füttyűszerve vagy dudolva végzett. A bab, borsó, lenese, gyakran került napirendre, s ilyenkor a főzés napja előtti este le szokta venni a kályháról a kupolát, tálat helyezett az így támadt fűszégre, a tábla töltötte az illető száraz főzeléket és ezt leöntötte vízzel. Másnap reggelre azután a halomra felduzzadt hüvelyest óvatosan kivitte tálastul a konyhába, hol az így felpuhított istenáldása rövid idő alatt ehetővé főtt.

Nem hiába mondta ki a parancsnok a nagy szót: «Essen müssen die Leute»; nem hiába tartja egyik német közmondás, hogy: «Essen und Trinken hält Leib und Seele beisammen»; nem hiába kísérik figyelemmel a híreket, melyeket feltűnési vesztetekből hosszabb ideig koplalni kész különbözőkről néha olvashatni; az sem merő tréfa, a mit még hebe-korban felmelegítnek, hogy Tolynak sikerült ugyan lovát koplaláshoz szoktatni, csak az volt a baj, hogy mikor már majd, hogy meg nem tanulta volna, kiműlték az árnyékvilágból.

Ennel fogva őszinte köszönet a várparancsnok emberséges érzületének, melynek következtében magunk készíthettük meg élelmészünk reggeli, déli és esteli szükségleteit, s még a csemege fejében járókat is; köszönet mindazoknak, kik Magyarországból megörvendeztettek sok ízben mindenféle fogasztásra szánt küldeményekkel; köszönet fő- és al-zakácsainknak, kik hamisítástól és megromlástól ment anyagokból készítettek kevés, de jóízű s tápláló ételekkel tartott bennünket, főgondot fordítva a változatoságra, a mit nem volt nehéz elérni, mert napjában az ebéd rendszeren csak kétféléből állt, a mi azon fölül még hozzájárult, az már inkább a csemege rovata alá tartozott. Czélyszerű és egyszerű, változatos és jóízű és főleg takarékos élelmészünk lehetett egyik oka annak a jó egészségnak, jókedvnek, melyben éltünk, s melynek következtében a lakás- és a többi viszonyok kedvezőtlen volta mellett is igen ritkán történt, hogy egyik-másik társunk kénytelen volt az őrségi, különben jó hírű és szép fekvésű kórházban keresni gyógyulását.

Konyhánk jó híre évről-évre fokozódott, annyira, hogy midőn volt osztrák katonatisztekkel raktak meg néhány üresen maradt helyiséget, kiket különben soha sem eresztettek közénk, s kik csak nagy ritkán mentek ki az udvarra s csak olyankor, mikor mi már bennszorultunk; midőn neszét vették a mi «jó dolgunknak», mint hogy

őket a konyhába nem boesátották, addig-addig mozgóldtak, míg ki tudták eszközölni, hogy nekünk szabad legyen őket szobájukban élelmezni, nekik viszont szabad legyen a mi ételeinkben részesülni. Hasznunk nem volt belőle más, mint szíves hálájuk, melynek kifejezésével nem farkodtak, no meg a dicséret, melyet jó ételeinket előállító társaink arattak. Midőn azután oda hozták néhai báró *Jovics* volt tábornokot, kit, mert Eszék várát átadta volt gr. Batthyányi Kázmérnak, mint a magyar kormány által a vár átételére kiküldött teljhatalmu biztosnak, hetven éves korában elélték vala husz évi várfogságra, melynek elejét már nem tudom hol, de folytatását velünk töltötte, egyedül lakójává tétetvén az első számú legnagyobb szobának; a báró ur is jobbizúnak találta a mi konyhánk kevés, de gondos főztét, mint azokat az ételeket, melyeket ottléte első heteiben Olmütz városa legjobb híri vendéglőiből hoztak neki. Keleti görög vallású lévén, a fogságban is követte felekezete szokásait s így bőjt napjait mindig előre tudatta velünk, mert akkor beerte olajjal leöntött főtt babbal, vagy lenolajjal megszórozott nyers káposztával. Egy alkalommal sétánk idején kénytelenek lészen az ő lakása ajtaja és ablaka előtt ki- s bejárni, egyházi énekre emlékeztető hangokat véltünk hallani, s bekukkantván az ajtó nyílásán s utóbb az ablakon, ott láttuk az őrk urat kimért léptekkel, viaszgyertyával kezében körüljárni szobájában, melynek falain kimért távolságokban oda ragasztott viasztekeres darabkái lobogának, miközben szolozsmafele ünnepélyes dallamot zengett. Gyengélkedő koros ember létere az orvos rendeletéből, saját pénzén ugyan, de hivatalból mindennap egy messzely bort kelle elfogyasztania. Rendszeren szót is fogadott, de már mikor neki bőjtje volt, szuronyszezve sem lehetett volna rábíri, hogy a borát, melyet oda tett asztalára a konyhába, megigya. További sorsáról nem tudok semmit, mert midőn minket kibocsátottak, ő még ott maradt. Eszék vára átadását és fogságba kerülését így adta elő. Midőn gr. Batthyányi Kázmér a magyar kormány nevében a vár feladására felszólította, haladékat kért s gyors futárt küldte Bécsbe, a hadügyminisztertel kérdezvén, mitevé legyen. A futár azt hozta feleletül, hogy osztrák tábornoknak minden körülmények közt tudnia kell, mi a kötelessége és a szerint cselekednie. *Jovics* még egyszer kért utasítást Bécsből, azt irván, hogy rendes viszonyok közt igen is tudná mi a teendője, de ma, midőn az osztrák császárnak két törvényes kormányja van, az egyik Bécsben, a másik Budapesten, ő őszintén megvallja, nem tudja, mi a kötelessége; Eszék magyar területű várszék, de az ő megbízatása Bécsből eredvén, ő nem tudhatja, ő felségének melyik kormányára hallgasson s esdve esd utasításért. Erre már választ sem kapott, s az idő telvén, átadta a várat a magyar kormány biztosának kellő óvatással, s felutazott véjéhez Szent-Endrérre. Mikor azután hg. Windischgrätz beült Buda várába, nehány nappal rá a báró ur négyes fogaton jelent meg a budai várban s teljes tábornoki díszben jelentkezett a fővezérnél, szolgálatát ajánlván. De vissza a négyes fogat már írsen ment, a báró urnak szolgálatot ugyan nem, hanem nyugalmat adatott a herczeg, nem tudom melyik fogházban, míg azután, mikor már Komárom is hatalmukba került, felküldték a bécsi főhaditörvénysek elé, s onnan, mint husz évre elítelt várfoglyot, idővel elhozták közelünkbe!

XI. Csendélet.

Nem abban az értelemben veszem e szót, melyben a festéssel és annak műveivel foglalkozók használják, hanem a maga betű szerinti jelentésében. Az ötvenes évek elején csendes életet éltek a népek világszerte; csend volt Európában, csend a monarchiában, csend a köztelenek és csend a magánházakban, és csendesen éltük napjainkat mi, a kinek feje fölött nyáron füvet, őszszel sarjút kaszáltak. Azt már említettem, hogy mindenki a magának való hasznos vagy kellemes foglalkozásba szeretett elmerülni, s ez által egyfelől az órák súlyát enyhíteni, másfelől helyzetünk érzetét szelidíteni s olykor, legálább rövid időre, tökéletesen elaltatni. Ez természetesen leginkább azoknak sikerült, kik már korábbi életökben is hozzá voltak szokva szellemileg foglalkozni és itt e szokást egész nyugalmal, teljes kényelemmel folytathatták. Legálább nyugtalan, háborgó, peres felek itt nem zavarták az olvasmányába vagy irásába elmélyedt ügyvédet, papot, bírót, tanárt, földesurat, vagy

katonatisztet. Itt nem kért senki bebecsáltatást, senki sem jelentkezett rapportra, senki sem jött segélyt vagy tanácsot kérni. Háborítatlan akár végig olvashattak egy-egy szímművet, még ötfelvonásos szomorujátékok is, vagy egy-egy kötetnyi regényt, ha csak önszántukból nem mersékelték magokat, s nem vetettek közbe a figyelmet másféle irányzó és ezáltal a feszültségben megerőltetett értelmet pihentető másféle időtöltést.

Voltak azonban többen, kik előbbi életökben nem értek rá sokat olvasgatni, vagy ok nélkül irogatni, kik e szerint sem az irásnak időfogyasztó tulajdonságát, sem az olvasásnak büféledtető varázsát nem ismerték. Ezekre nézve a szó legkomolyabb értelmében igen magas értékű jótékonyág volt abban, hogy most, mikor nemcsak ráérttek, hanem unalmukban nem tudtak hová lenni, társaik példáján okulva, nekik is módjuk volt kellemesen szórakoztatni, hasznosan mulattatni és a mellett a lelket a börtönből mintegy kiragadó és valamely tündérvilágba átörpítő olvasmányokkal megismerkedniök, a miben az irodalom terén jártasabbak szívesen szolgáltak útmutatással, s örömezt kölcsönöztek oda könyv- és irománykészletök, a miről gondolták, hogy az olvasás vágyának fölebezésére alkalmas, vagy fejlettségök fokának, izlésök irányának megfelelőet.

Balogh Lajos, a zay-ugróci grófk házipapja, mivel a nyugat-európai nyelveken írott műveket eredetiben nem tudta olvasni, azzal segített magán, hogy a társai által magyarra fordított regényeket olvassatta, melyekből *Disraeli* «Fleming Contarini» és *Washington Irving* «Mahomet élete» című művét nemcsak végig olvasta, hanem le is másolta.

Mikor szobátársai látták, hogy Lajos barátjuk e művek kéziratát, melyet, mint első fordítási fogalmazványt, bizony sokféle törlések és javítások, áttételek és beszurások tarkítának és kissé nehezen olvashatóvá teték, nem csak kifogyhatatlan türelemmel bevénit, hanem egész kőncz papirosz hozatva s felmetelve másolni is kezdte: az egyik azt kérde tőle, mi ezbra másolja, mire ő ismételve a kérdést, azt felelé, hogy két ezél lebeg előtte. Először is, azt hiszi, hogy többen is lehetnek, kik az angol eredetit nem értvén, letisztázták, sőt csinosan leírt fordításban szívesen fogják az érdekesnél érdekes irodalmi termékeket olvasni, a kikkel azután hetiket lehet az olvasottak fölött eszméket és nézeteket cserélni, másodsor pedig, ő olyannak ismeri önmagát, mint a ki sokszor tapasztalta, hogy sikerült könyvet többször is érdemes elolvasni, kivált olyan elbeszélés-félet, mely, ha műgonddal van írva, bőven hálálja meg a többszörös olvasásra fordított időt, mert a meglepő fordulatokat és a végkifejlesztést így is már ismerő olvasó most már nem siet előre, hanem kényelmesen haladva az elbeszélés ösvényén, itt egy üde forrást, ott egy furesa idomú szírfokot, amott egy-egy kis kert vesz észre, miket első sietésben rá sem ért megfigyelni. Ezt tapasztalta most is. Mikor a nehez olvasású kézirat kezébe vette, alig hogy beletörődött az író kezének sajtásáiba, már is kezdett sietni az olvasással, és csak mikor már másolni kezdte, vett magának időt nem csak az elbeszélés tartalmára figyelni, hanem az előadás menetére is. «Elviszem én ezeket haza, — fejezte be szavait, — otthon is lesznek, a kik élvezettel fogják olvasni, s ha más nem olvasná is, tudom, jól fog esni valamely bükk- vagy tyúrfa árnyékában, csakca csermely partján, szírfokon ülvé, újra olvasnom a mit megpróbáltatásunk nehéz óráiban letisztáztam.»

«Nem lesz akkormár szükség a te kéziratodra, el lesz az terjedve nyomtatásban» — szolt bele egyik hallgatója. «Ám legyen, — felelé, — sőt szeretném, ha úgy volna, de annyi bizonyos, hogy kéziratot példányomat mégis többre fogom becsülni akár tiz nyomtatott példánynál, mert ahhoz, s annak minden betűjéhez jelen helyzetünk egyik ártatlan enyhítőjének becses emléke fog tapadni.»

Még 1851-ben történt, mikor a debreczeniek feljöttek szeretett papjokat és rokonuskat látogatni, hogy ez ígéretet vett tőlük, hogy a debreczeni főiskola könyvtárából megküldik neki Gibbon E. világhírű munkájának tizenkét kötetét: «A római birodalom hanyatlásáról és bukásáról.» Nehány héttel rá a gondosan csomagolt kincses láda megérkezett s nyomban hozzáfogtunk olvasásához.

Gibbon műve úgy van szerkesztve, hogy a tizenkét kötetet szét lehetett osztani a különböző

szobákban elhelyezett angolul olvasó társak közt, kik azután egymással kiscserélhették a már elolvasottat még elolvasatlanért. Ekképen vált lehetségessé az is, hogy hárman egyszerre foghassanak a munka fordításába, s foghattak volna bele — minden nehézség nélkül — tizenketten, de már annyian nem találkoztak. A kik angol könyveket tudtak olvasni, azok mindnyájan végig olvasták a tizenköt kötetet, de nem voltak összesen tízen sem, s ezek sorából is csak három vált ki olyan, ki nem rettent vissza a tizenköt kötet láttára, s a ki bizott magában, hogy az oly világosan, oly folyékonyan ír Gibbon minden szavát helyesen fogja visszaadni magyarul. Ezek fel is osztották három részre a munkát, s mindenik négy kötetnek lefordítására vállalkozott. Balogh Lajos már előre örült, hogy a mint az ívek egyenként elkészülnek és a kikötött köleszőnös bírságot alól kikerülnek, ő valamennyit le fogja másolhatni. Ezt az örömet azonban meg-híusította Haynau ismert cselekedete, melynek annyi társunk közszönhető váratlan kiszabadulását. Ő is a szabadon bocsátottak egyike lévén, örömet ott hagyta már előre felvagdalt papirosát, s nem tudom, volt-e még valaha alkalma Gibbon halhatatlan művének tartalmával megismerkednie. Magyarul az ma sincs meg nyomtatásban.

A csendélet rovatába sorolom azon társaink munkálkodását is, kik mint műkedvelők festéssel foglalkozának. Ezen ágában a kellemes időtöltésnek felső-szepe-szi Tóth Agoston törte meg a jeget. Példája nyomán neki buzdultak: Römer Flóris, Gaál Tádó, Berzenyi Lénárt és Fényes Dini, kik mindnyájan több-kevesebb ügyességgel kezelték a rajzot és az ecsetet. Többnyire társaik arcvonásait igyekeztek a vásznon megörökíteni, de festettek tájképeket és egyes aróbb jelene-tekét is csendélet czíme alatt.

Aligha csalódom, mikor fölteszem, hogy egyik-másik itt készült tollrajz, vízfestmény vagy olajkép utat talált, ki a boltynál a hazába vagy máshová is, és szomorú idők drága emléke gyanánt őriztetik egyik-másik jobb módú család szentélyében.

Azt is csendéletnek nevezem, a mit sok szobában gyakoroltak. Sakkozottak. A szórakozás ez elfeledhető ágában némely társunk figyelemreméltó tehetségével rendszeren szakértők és nem szakértőkből egész köröket gyűjtött az asztala körül, melyen a játék folyt. Beleszólni sem he lyeslőleg, sem helytelenítőleg nem volt ugyan szabad, ánde hol van a világon az a «nem szabad», a melyet az önfekezéshez oly kevéssé szoktatott nemünk egyik-másik tagja olykor tekinteten kívül ne hagyja? A sakkorok mesterét Dorlorn Emilnek gondolom: hevesmegeyi vagy éppen egri születés. Ügyessége nem egyszer bámulatra ragadta a nézőket. Háttal ülve a sakk-táblának játszott nem egyszer, más által rakatva helyről-helyre a játékalakjait. Máskor meg egyszerre két ellenféllel vitte vértelen háborúját.

Egész csendben dolgozgatott, bezártsága idején elővett mesterségét folytatva, Petku tiszte-

lendő uram, a ruménajku keleti görög lelkész a bánúság valamelyik közegéből. Hol tanulta, hol nem, az egészen melles dolog, elég annyi, hogy ügyesen tudta forgatni a szabók ollóját, s még ügyesebben a tűt. Ujdonat új ruhákat ugyan nem állított ki, arra nem volt mód, sem alkalom, de a hol valakinek az öltözetén igazítani való akadt, akár nyúves, akár feslés, szakadás vagy repedés, azt ő igen szívesen hozta helyre és jutányos áron. Annyit azonban meg kell neki adni, hogy a mire vállalkozott, azt derekasán meg is csinálta.

Széky társaink egyike, kit Tomko bá-nak hittak, sok mindenfélét tudott szük téren, kevés anyagból és még kevesebb szerszámmal előállítani. Ő is az ezermesterek fajához tartozott, s

MÁRIA DOROTHEA ÉS MARGIT FŐHERCZEGKISSASSZONYOK.

Koller Károly legújabb fényképi felvétele után.

remekül tudta a behorpadt lószőr-derekaljakat felújítani. Egy másik széky meg beszegődött «örmény»-nek, mint tréfásan mondták, s szatócs-kereskedést rendezett be az egyik szobában. A szivarozók azt tartják, hogy a régi szivar jobb az újnál, a pipázók meg azt, hogy többféle dohányfajból vegyített keverék jobb a vegyítetlen-nél; aztán abban a dohos zárkalevegőben bizony valódi gyógyszer volt egy pohárka papamorgó. Erre alapította Leszák Lajos uram számítását, erre építette tervét és számítása helyesnek bizonyult, terve sikerült. A kinek idejét állta szivar kellett, ki többféle dohánykeverékkel kívánt kísérletet tenni, vagy a ki a szeszes italokban akart válogatódni játszani, örménynek felcsapott székyünkénél volt erre mód és alkalom a szabadon mozgás idején mindenkor, sőt az örök közvetítésével a zártság óráiban is, s mi több, ha elfogyott volt valakinek az apró pénze, adott a

Lajos hitelben is. Áldott porai Budapestben a kerepesi temetőben várják a feltámadást.

XI. Nagy változás.

Virgil verse: «Successere novi, veteres migrato coloni». (Uj lakosok jöttek, költöztek innen a voltak) nagyban véve az idők folyamában majd minden országban lejátszódott eseményekre alkalmazható. Ugyanez kicsinyben nálunk is talált alkalmazást, és pedig 1852-nek júniusában.

A csendélet javában folyt, kiki dolga után járt, de a mellett soha sem szüntünk meg éber figyelemmel kísérni a nagy világ folyásától gyéren ugyan, de mégis folytonosan érkező híreket. Általános szélesend volt az akkori állapotok jelzője, s mi közeli nagyobb változásról nem is álmodánk, mikor egy délelőtszokatlan szobanyitogatást vevén észre, figyelni kezdtünk. Nyitják a háttérben valahol a szobákat; a porkalókat halljuk, a mint közelebb jő, több térparancsnoksági tiszttel értekezve, skiszeretében hangosabb szavu társainkat véjük felismerni, kik nyomban követték a folyó-szobában. Nyílik a szomszéd szoba ajtaja, s úgy rémlett: névsort olvasnak, s a kiknek nevét olvasták, azokat ki-lépésre hívják fel. Végre nyitják az első szobát is és a névjegyzék olvasásával megbizott főhadnagy egyenként ereget ki bennünket a tárt ajtó nyílásán, melynek egy részét ő foglalta el, s elvégezve dolgát, nyommon követte az utolsót az előcsarnokba, a hol a térparancsnokságtól egy őrnagy, egy kapitány s a főhadnagyok kívül még egy hadbíróhadnagy is várakoztak. Itt újra felolvasták a névsort, melyre egyenként kellett a csoportból a nevezettnek kilépnie és szabályos félkörbe állnia. «Uram Jézus, mi lesz ebből?» fohász-kodánk alig hallhatólag, egymásra és az előttünk álló tisztekre nézve. A megjelent tisztek szokatlanul nagy számát nem tudtuk mire vélni. A névsor elég hosszú volt, de kizárólag nem katonai pályán forgolódtott férfiak neveit hallottuk hangoztatni. Mikor az olvasás véget ért, az őrnagy jó fennhangon így szólt: «A félkörben álló urak készüljenek minél hamarabb utra, a délutáni vonattal máshová fog-

nak elszállítani; azok pedig, a kik jelen vannak ugyan, de a félkörön kívül maradtak, egyelőre eddigi szobájukba térjenek vissza, de szintén legyenek készen az átköltözésre, a szobák másképen fogván megtelepíteni». Ezzel ők tisztelegtek s elmentek, mi pedig lassu léptekkel kerestük fel kiki a volt szobáját, a porkalókat ostromolva, mondaná meg, hogy mit értsünk «a máshová» alatt; de ő vagy maga sem tudott, vagy nem tartotta szabadnak mást mondani, mint azt, hogy valamely csehországi várba fognak szállítani, például a there-sienstadti, vagy a königrázi, s ugy lehet, a jósefstadti várba. Az elszállítatás okára nézve sem tudott minket felvilágosítani. Ránk zárta sorba az ajtókat s általános elszomorodás vett rajtunk erőt. A válás fájdalom most az egyszer vigasztalás nélkül maradt, és kölcsönösen érinté a hosszabb utra és a helyben való átköltözésre készü-

lőket. Nem szabadulról értesítettek bennünket, mint a nagy számmal megjelent tisztek látására egy pillanattal merészek valánk remélni, hanem helyváltoztatásról, melyet egyikünk sem kívánt, s melynek csak kedvetlenül néztünk eléje, mert az ismeretlen új tanyától inkább rosszabbat vártunk, mint jót. Bátorítólag hatott mégis a költözendőkre az utitársak sokasága, az itt helyben átéltácsolandókra pedig a régi bajtársak nagy száma, kik között még akkor alig volt egy-kettő a ki nyelvre is nem volt rokonunk. A rövidre szabott idő egyébiránt oly hamar mult, hogy az elválással együtt járn szokott érzékenyebb jelenetek is elmaradtak. A bilincses kezek szorítását egy szívől eredt «Isten hoztatók» és «Isten veletek» egészítette ki, s őket vitték, minket eddigi helyünkön engedték át az elvonultság szomorú érzetének. — «O passi graviora, dabit Deus his quoque finem!» («Oh türtünk többet, majd véget ad ennek is Isten!»)

Az ez alkalommal máshová szállított fogoly-társaink számosan voltak. Valamennyinek a nevére már nem is emlékezem. Elmentek az ugynevezett nagyváradiak: Ambrus János, Fényes Dénes, Földy János, Jakab Mihály és Hatzel Márton; a papok közül Andrassy és Sebestyén erdélyiek, Fieba József, Gaál Tádó, Laky Dömötör, Sebesty Kálmán, Perlaky László és Römer Flóris, Keszi, Hajdu Lajos és Könyves Tóth Mihály.

Utóbb megtudtuk, hogy társaink Jósefstadttban vannak, s aránylag türethető anyagi viszonyok közt. A levelezést köztünk és köztök semmi esetre és semmi szín alatt nem engedték meg, s azt a hirt is, hogy türethető anyagi viszonyok közt élnek, csak volt társunk, Fieba József közléséből vettük, ki még ugyanazon évben augusztus elején kegyelem után elbocsátatván, meghozta nekünk azt az áldozatot, s kikunyorálta a pár perezeze való bejutást hozzánk. Töle tudtuk meg, hogy vele együtt többen mentek haza, de azok csak messziről kívántak nekünk jó egészséget és mielőbbi kiszabadulást. Jól ismertük a jó Fieba Józsinak szíve szokatlan melegét, mely nem egyszer bájba keverte, s míg a többiek úgy okoskodtak, hogy hiába tennek, időt, pénzt és fáradságot rászánva, a kerülőt egyenes utjából a félreeső Olmüez felé, hozzánk be úgy sem eresztették őket; ő mert, s annyit nyert, hogy szólhatott velünk, hirt adhatott Jósefstadtról és felejtethetlenné tette magát előttünk. Kiszabadult társaink közül rajta kívül csak még egyet hozott látogatásunkra szintén páratlanul jó szíve. Ezt az általam sokszor említett Gyöngyössy Horváth Imre cselekedte, ki mint velünk közle, Madarász Lászlónak Amerikába indult fiát elkísérte volt barátságából Hamburgig, s miután őt egy megbízhatónak látszó hajóskapitány gondjaiba ajánlotta s átadta, visszatérőben Olmüez felé került s szintén ki tudta eszközölni a pár perezeze látogatást, de csak olyan órában, mikor be voltunk zárva, s így csak az beszélhetett vele a bekísérő tisz jelenlétében, a kit látni kívánt. Annyit tudott mondani, hogy egész Németországon, a merre ment és jött, fölöttébb nyomottnak tapasztalta a nép hangulatát s ennelfogva a kiköltözés Ameriká mind északi, mind déli államaiba mind nagyobb arányokat ölt, de azt meg akarni gátolni, egy német kormánynak sincs szándékában.

(Folyt. köv.)

APRÓSÁGOK A FRANCOZIA SZINPADRÓL.

1830-ban jelent meg egy névtelenül irt kis röpirat Párisban, mely kevéssé ismert jellemző apróságokat és adomákat közöl a francia színi világból, s melyek közül néhány érdekesebbet időszerűnek találjuk feleleveníteni most, a Theatre Francais tagjainak budapesti vendég szereplése alkalmából.

Figyelemreméltó eredete van a röpirat szerint annak a nálunk is meghonosult francia szokásnak, hogy a drámaírók a bevételek oszta-
lékai

arányában honoráltatnak. Az első ily feltételek közt színekerült darab 1633-ban Quinault «Les Rivaies»-ja volt. A dolog úgy történt, hogy abban az időben a színházak korlátolt száma miatt nem volt könnyű a kevéssé megállapodott névvel bíró írónak darabjait előadásra bízósítani. Quinault is pályája kezdetén állt még, szerencsére azonban egy más tekintélyes író, Tristan L'Er-mite pártfogásába vette az ifjú író s darabját mint a magáét ajánlotta a bizottságnak. Természetesen elfogadták s a tiszteletdíjt 100 tallérban állapították meg. Mielőtt azonban a darab meg-színre került volna, kiderült, hogy Quinault az igazi szerző. Mire a színeszek azt hívnék, hogy nagyon bőkezűek voltak egy még kezdő színmű-író iránt, az összeget ötven tallerra kívánták le-szállítani, de nem fogadták ellé. Végre sok huzavona után, mely alatt a darabot is megbírálták és jónak találták, a bevételek kilenced részét ajánlották fel a szerzőnek bizonyos számú elő-adásra, a miben végre is megegyeztek.

Az akadályok, melyekkel egy kezdő író darab-jának küzdenie kell, ma sem kisebbek; legle-

ERSZEBET ÉS KLOTILD FŐHERCZEGKISSASSZONYOK.

Koller Károly fényképe után.

győzhetőbb ezek között az ugynevezett «fai-seur-ök, vagy házi írók irigykedése, kiknek az igazgató rendszeren elküldi véleményadás végett a betérjesztett művet.

Ezek aztán annyiban különböznek a mi bíráló bizottságainktól, hogy el is olvassák a beadott darabot, hanem aztán viszont nem sok lelkiismeret csinálnak abból, hogy egész egyszerűen kiírjanak belőle egyes új és hatásonnak ígérző jeleneteket, a miket aztán ügyesen értékesítenek a magok darabjaikban. A darabot aztán visszaküldik azzal a megjegyzéssel, hogy már egy hasonló tárgyú darab elfogadtatott és ki is van tűzve elő-adásra. A mire ha a kezdő színműíró még el nem veszté kedvét, új kísérletet tesz, de mindig ugyanazon eredménnyel. Végre utolsó kísérletül elha-tározza magát, hogy egy tapasztaltabb kollegá-hoz fordul, a ki kegyesen elfogadja átnézés végett a darabot, de kiköti, hogy ha színre kerül, csak

az ő neve szerepeljen egyedül a színpadon. Így aztán van kilátás rá végre, hogy a mű a világot jelentő deszkákra kerüljön, még pedig mint ama híres író műve, a ki voltakégy egy sort sem irt belőle. Ha a siker elég biztató volt, akkor a viszony a neves író és névtelen dolgozótársra közt természetesen tovább is fennmarad, sőt másodkísérletnél már a nyilvánosság dicsőségét is megosztják s az utóbbi némi százalékban is részesül. Így jönnek létre a párisi írói világban oly divatos társ-szerzőségek s így emelkedett ki lassan-lassan nem egy tehetséges író a homályból, kik közt kevesen mentek több megpróbáltatáson keresztül, mint Scribe, kinek tizenhárom első kísérlete bukott meg, ép úgy mint későbbi zenei-író-jának, Aubernek első operái.

A mi a francia színeszek szerződési viszonyait illeti, nem ritka dolog, hogy úgy egyeznek meg, hogy a valódi fizetés helyett magasabb összeg figuráljon, a mi azonban nem kötelező az igaz-gatóra, hanem csak arra való, hogy egyrészt a szí-nész hiúságának hizelegjen, másrészt pedig jö-venődéből szerződésimél alapul szolgálhasson. Így a híres színesz, Frederic Lemaire névleges évi fizetése a Porte-Saint-Martin színháznál Harel igazgatása alatt 60,000 frankra ment a rendkívüli jö-vedelmekkel együtt; mindenesetre nagy összeg abban az időben, de a melynek valóságát csak felét kapta.

A Párisban működő számos színház között természetesen akad olyan is, mely nagyon szűkös viszonyok között tengődik és előadásai sem tartanak igényt a min-taszteriségre. Ilyen volt 1760—95 közt a Theatre-Patriotique is, melynek igaz-gatója abban az időben bizonyos Salé volt. A már akkor elsőrangú műintézet-nek tekintett Comédie Française színe-szei egyszer nesztét vettek, hogy a társu-lat engedély nélkül oly darabokat ad elő, melyekre a Comédie Française szerzett kizárólagos tulajdonjogot. Jónak látták ennél fogva tiltakozni a jogbitorlás el-len, kijelentve, hogy a további előadá-sokkal csak azt kockáztatja, hogy bes-cukatják a színházat. Ez izenetre Salé kapta magát és a következőket írta: «Uram, holnap Zaire-t szándékozom elő-adni, és kérem önöket, legyenek tanui az előadásnak. Ha felismerik benne Voltaire tragédiáját, úgy a mint társu-latom játsza, ígértem, hogy soha sem fogok önöktől többé egy darabot sem kölcsönözni.» A kitűzött órában csak-ugyan megjelentek Lekain, Préville és Bellecour, a Comédie Française színe-szei és elfoglalták egy páholyban fan-tartott helyüket, de oly annyira kényte-lenek voltak nevetni a «tragédián», hogy a darab végén egyértelműleg vis-zsavonták tiltakozásukat és készséggel kijelentették az igazgatónak, hogy egész repertoire-juk rendelkezésére áll.

Ugyanerről a Saleról beszélték külön-ben, hogy nagy mestere volt a reklám-nak, s a «Festin de Pierre» előadásá-ról kiadott színlapon úgy jelentette be egy Pompée nevű színesz fellépését Don Juan szerepében, hogy «tizenkét-szer öltözik, a kormányzó lányját a leg-finomabb bársony öltönyben fogja meg-szöktetni, s a villám csattokkal borított öltözetben fogja agyon sújtani.»

A mostani «Bouffes Parisiennes» színházat a Choiseul-Passage-on Comte alapította az 1827-ik évben «Theatre de jeunes élèves» czím alatt s több hírneves színesz itt kezdte pályáját. Comte maga ügyes hasbe szelő volt s egyszer a következő kaland esett meg rajta. Egy faluban csatangolva egy nap találkozik egy pórnnel, a ki dísznőt hajtott eladásra. Megállította és árát kérdezte a malacznak. «Hatvan frank» — volt a felelet. Mire egy hang, látszólag az állat szájából, közbe-kiáltott, hogy csak öt frankot ér. A pórno meg-lepetve sikoltott fel a váratlan esodán s egy biz-tos szőlított oda a varázsló ellen, a ki — Comtera mutatva — malaczat megbüvölte. A biz-tos komolyan vette a panaszt, de nem talá-ván magát illetékesnek az intézkedésre, jelentést tett az előjárónak, a ki viszont magyarázatot kért Comte-tól s alig bízottat füleinek, mikor látszólag ismét a malacz szólalt meg, kifejezén örömet, hogy alkalma van bemutatni hódolatát

(Kinek nem jutna eszébe az a némely magyar vidéken még divó szokás, hogy a vőlegény rész-pénzt szór a nép közé, midőn esketéskor a templomba akar lépni?)

Az eljegyzésnek tudomásul vétele után a leányok mulatságba elegeyednek a kéréssel, olyanformán, hogy egyiket, vagy másiknak talányokat adnak fel. «Feje ninesen, füle van, lába ninesen, hasa van.» Mi az? Vagy: «Keze sines, lába sines: mégis utoléri a madarat», — mi ez? S ha aztán az illető nem tudja megmondani, hogy amaz *kazán*, emez pedig *nyíl*: akkor a jókedvű leányok gúnyt üznek belőle, vagy felöltöztetik asszony-nak, vagy a kúthoz vezetve leöntik egy veder hi-deg vízzel.

E leánykerési szertartást esti lakomával fejezik be, mely alkalommal a tatár fiataliság ugyan-azt a tréfát követi el, mint a lakodalmi vacsora idején a mi fiataliságunk, hogy t. i. a kerő vendégek rubát vagy egymáséhoz, vagy az ülő párnához varrják. E gonosz tréfát természetesen csak akkor veszik észre a vendégek, ha távozni akarván, nem szabadulhatnak egymástól, vagy a párnákat is magokkal húzzák.

Az Altai hegység környékén lakó tatároknál még egy sajátos szokást találunk a leánykerés alkalmával. A házalandó ifjú apja ugyanis, rokoni kíséretében, lóháton megjelenve a leányos családnál, miután előadta jövelele cseljét, a magokkal hozott s dohánnyal megtöltött pipákat leteszik a tűzhely mellé, magok pedig rövid időre távoznak a sátorból. Mikor visszatérnek, első gondjuk az, hogy megnézik a pipákat; — ha a leányos ház férfi-tagjai kiszívták, vagy legalább rágyu-tottak: ez azt jelenti, hogy hajlandók a leányt oda adni s megkezdhetik a *kalin* tárgyalását; ha pedig érintetlenül maradtak pipáik, min-den szó nélkül lóra kapnak s haza térnek.

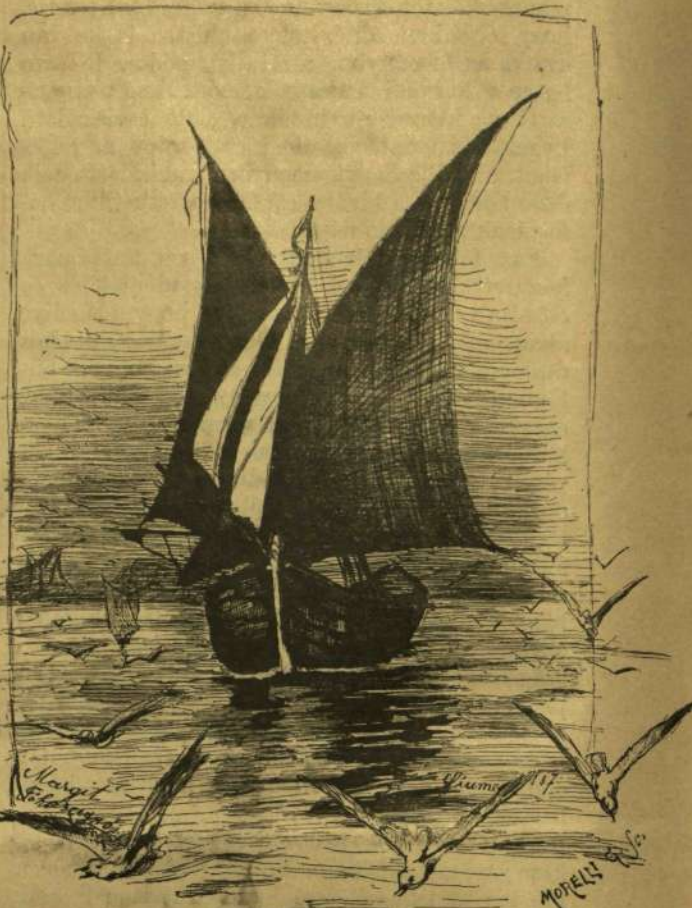
Magyar szokás szerint, ha a legény meg akarta tudni, hogy neki adják-e a leányt, egy éjjel ott hált a leányos háznál, ezifra szürét szegre akasztva abban a szobában, melyben hált. Ha reggel helyén volt a szüre, akkor ez biztató jel volt neki: ha pedig nem volt helyén, hanem kiakasztották a konyhába, vagy a ház elébe: ez a szólásmód: «kítették a szürét.» Az altai tatárok tehát ilyen esetben azt mondhat-nák: «nem szitták ki a pipáját.»

THURY JÓZSEF.

EGYVELEG.

* A földrengés pathológiai hatásáról gondos tanulmányokat tett Dr. Duchaussey a legközelebbi nizzai földrengés alkalmával. Három egyénnél orrvérzés, több másnál agyrázkódás vagy legalább olyan érzés következett be, mint a tengeri betegség-mémi is előfordul; egyes esetekben közel állott a baj az örlétséghez. Igen sokan kaptak a földrengés kö-vetkeztében szívzorulást is s egy pár igen valószínű-leg ennek következtében halt meg. Egyes esetekben, különösen ideges nőknél, a földrengés hatása még tartósabb volt. Némelyek minden este érezték a föld-rengések tapasztaft érzéseket s képtelenek voltak ágyba fektetni, egyes esetekben oly nagyon izzadtak a betegek, hogy hajuk elveszett, étvágyuk megszűnt s rendkívül gyengék maradtak. Még 35 nap mulva is talált egy szerencsétlen ideges nőt, kit a földrengés hatása alatt bármely butordarab megmozdítása ret-etemes félelembe ejtett. Egy más nő a földrengés kö-vetkeztében kapta vissza hysterikus görcsöit, me-lyektől már több hónappal előbb megszabadult. E sok bajt okozó eset mellett csak két esetben hatott a nizzai földrengés jótékonyan. Az egyik esetben egy szélhűdött embert gyógyított meg rögtön, kit az orvosok hat hó óta mindenféle módon hiában gyó-gyítottak s egy másik esetben az erős rémület meg-szüntetett egy már három hó óta tartó hysterikus rohamot. Általában véve azonban a földrengés na-gyon keveset használ veszedelmes hatásával ösze-hasonlítva.

* A gyémántcsiszoló tüzelt Amsterdamban. Hollandia nagy kereskedő városa, Amsterdam újabb időben jóformán a fő gyé-mánt-piacz és mindenek felett itt van az egyedüli hely, a hol nyers gyémántot nagyobb mennyiségben csiszolnak. Becslés szerint hetenként átlag husz kárát nyers gyémánt jut az amsterdami csiszolók kezébe leginkább londoni és párisi ékszerke-

FIUMEI BÁRKA.
Margit főhercegnő rajza.

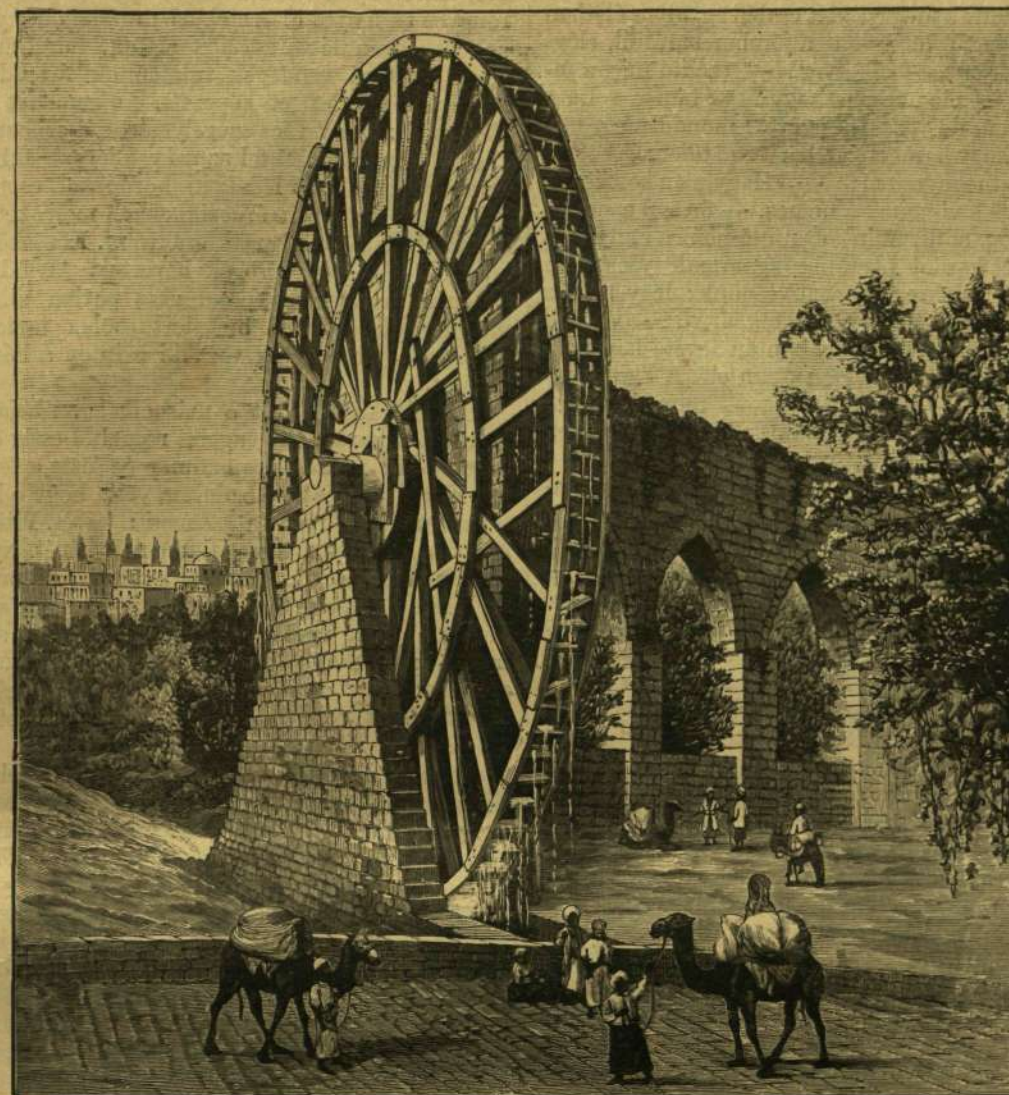
reskedők útján, a mi azonban nem zárja ki, hogy mindenhol, különösen a gyémánttermelő helyek-ről ne forduljanak ide. A csiszolt gyémánt karátjának ára 8 forinttól 120 forintig változik, általában véve azonban az utóbbi években jelentékenyen emelkedett, mivel a leggazdagabb gyémántbányák most már egyes nagy részvénytársaságok tulajdonai, melyek gondoskodni szoktak arról is hogy a csiszolt gyémántok kelleő időben vigyék a piacra és így ennek árát önmaguk le ne verjék. Magában Amsterdamban mintegy 7—8000 ember foglalkozik gyémánttal, mint kereskedő vagy iparos. A munkásoknak fizetett összegét évenként mintegy 6 millió forintra teszik, de a bér a tisztítás, simítás, metszés különböző műveletei szerint igen különböző, bár általában az ügyes munkások folyton szaporodó száma miatt napról-napra csekélyebb. A kivitt gyémántok értékét megítélhetjük abból, hogy a tisztán bevallott kivitel az Egyesült Államokba 1886-ban 2 millió 757 ezer forint értéket képviselt.

MÁRIA DOROTHEA FŐHERCEGNŐ.
Vastagh György festménye.

TEMPLOMROMOK A MARGITSZIGETEN.
Mária Dorothea főhercegnő rajza.

VIZIKEREK HAMAH KÖRNYÉKÉN KIS-ÁZSIÁBAN.

NAGY VIZIKEREK HAMAH MELLETT.

Sok utazónak fölkeltik bálumlatát Budapest környékén a bolgárok által épített vizemelő gépek, melyek segítségével ezek a szorgalmas emberek zöldesges kertjeiket öntözik. Egy ló vagy szamar, olykor azonban maga a Duna vize hajtja a kerekeket, melyeknek küllőin szü-net nélkül fel-s alájárnak a merítő-cserekek, hogy a kerék tetején levő viztartók s az innen kiárazó csatornák vízzel folyvást tele legyenek.

Ilyen vizemelő kereket mutatunk be jelen raj-zunkban is, csak hogy a Budapest környékén le-vőknel sokkal nagyobbak. Egyszerű faszervezet ez is, a gőzerő s villamosság mai korában már meglehetősen nehézkes és kezdetleges jellegű ké-szülék, mely ép ezért nyugaton immár tűnő fél-ben is van. A képünkön látható kerék Hamah kisázsiai város mellett van használatban, az Aleppből Damaszkusba vezető nagy karaván-uton. Jelentékeny hely ez, mintegy 43,000 la-kossal, van köfala, 13 mecsetje, tekintélyes ba-zárja és sok takácsa, kik különösen arab köpe-nyegek gyártásában igen ügyesek. A város mellett folyik Syria legnagyobb folyója, a Nahr-el-Asi, mely a Libanonban eredve, a régi Antiochia kö-zelében szakad a tengerbe. Hamah környékén láthatunk e folyó mellett legtöbb ilyenemő viz-emelő gépet, melyek nagy részét tevék forgatják, de a legnagyobbakat maga a víz. A városi vízve-zeték ellátására hat nagy, átlag 25 méter átmé-rőjű kerék szolgál, melyek mindegyike külön társaság tulajdona. A kerekeknek alját érinti a víz s a cserekek állandóan vannak megerősítve rajtuk, hogy a kerék forgásánál a vízbe merülje-nek s azután felemelkedve, ott önmagukból ki-öntsék tartalmukat. Minden ily vizemelő kerék mellett külön gát is van, mely mellest hidnak szolgál, de eredeti és főfeladata az, hogy a vizet a kerékre hajtva, annak mozgásba hozatalát elő-segítse.

A hamahi nagy kerekek sem felelnek meg tel-jesen feladatuknak. Egyszerű faszervezetök ha-mar romlik, csaknem folytonos javítás szükséges rajtuk és e mellett sem a városi lakosoknak, sem a földmivelőknek nem elegendő az a víz-mennyiség, a melyet ily uton nyerni lehet. Mivel azonban a vidékeken a vasutak még teljesen ismeretlenek és így a gőzgépek behozatala nem lehetséges; de nimes is elegendő fa vagy kőszén

azok táplálására, valószínű, hogy sok víz fog még lefolyni a Nahr-el-Asin, míg e festőileg oly szép és primitív szerkezetük dacára is érdekes gépek teljesen megszűnnek és európai modoru víz-szivattyuknak vagy más nyugati találmány-nak engedik át helyüket.

A DON JUAN-LEGENDA

(Vége.)

A békekötés után Don Juan apja haláláról értesült s arról, hogy ez ráhagyta örösi vagyonát. Kegyelmet kért a királytól s engedélyt kért a hazatérésre s azt ezredesének ajánlatára meg is nyerte. Lemondott tisztí rangjáról és Szevillá-ban telepedett le, hol palotájában roppant fény-üzessel élt, nősábitással, tivornyázással és min-dennemű kicsapongással töltve idejét. Nem volt tisztességes nő Szevillában, a ki akár fényes nappal is találkozni mert volna az utcán vele. Előkelő rangja, kiváltságos állása és örösi va-gyona megoltalmazta őt a törvény szigorától. Maga is született törvényhozó és a szenátus tagja volt. Ledér életmódja végre halálos be-tettségbe sodorta. Nehány hónapig élet-halál közt lebegett s állapota csak nagy nehezen kez-dett javulni. Egy délelőtt, mikor már jobban érezte magát, egyik hírhedt ezimborája, don Teno-rio, kit egy téves hagyomány a Don Juan-legenda hősenek nevez, látogatta meg a gyengélkedőt. Beszédjük természetesen a nők körül forgott s *Don Juan* meglepégedéssel emlékezett meg szá-m-talan hódításáról, melyeket évek lefolyása alatt a női társadalom minden rétegében tett, egy lajstromot mutatván barátjának, melyben az el-csábitott nők kor, társadalmi rang és évszám szerint — külön a férjes asszonyok és hajadonok, osztályozva és név szerint felsorolva voltak. *Don Tenorio* elbámult a hercegnőnek, grófnők, nemes-hölgyek, katonatiszt-, kereskedő-, hivatalnok-, ügyvéd-, mesterember-, paraszt- és eselédnők, a férjes asszonyok, özvegyek és hajadonok végtelen során. «Gyönyörű eredmény — mondá don Tenorio némi gondolkodás után, — nem hiszem, barátom, hogy találkoznék még férfi a király-ságban, a ki hasonló eredményt tudna felmu-tatni. Minden osztály képviselve van itt a főiri hitvestől le a koldusasszonyig, és mégis találok egy kis hézagot. A hosszú sorban egyetlenegy

apácát sem találtam.» — *Don Juan* megüt-közve nézett barátjára. — «Igazad van, — mondá azután — a lajstrom nem teljes. De ezennel szavamot adom rá, hogy a hézag egy hónap mulva ki lesz töltve.»

Don Juan alig várta teljes felépülését s attól a naptól kezdve, hogy szobáját elhagyhatta, egész idejét azzal töltötte, hogy a Szevillában nagy számban létező apácza-zárdák körül csavargott, mint a bárányólba betörni készülő farkas lesele-keve s a jó szerencsére várva. Egy reggel a máltai lovagrend női zárdájának templomába vetődött. E zárdába csak a legelőbbkel régi nemesi családoknak ama leányai vétettek be, kik az apáczaifolytoltólvettek. Epen mise volt s a szent szüzek aranyozott rostélyok által elkü-löntetett helyükön térdeltek, buzgó imába me-rülve. *Don Juan* álszenteskédő arccal haladt el a rostély mellett s végig szemlélte az arcokat. Szeme egyszerre egy gyönyörű arezon akad-t meg, mely szinte földfeletti szépségben ragyogott. Aranyszőke haja kilátszott a fehér kámszából, arczele a legfinomabb, legnemesebb metszésű volt, termete karcsu és kecses, szeméi a földre voltak szegezve s hosszú, sűrű szempillái beár-nyékölták a személejt, ajkai halkán mozogtak s hófehér keskeny kezei buzgó forgatták az ol-vasót. *Don Juan* közvetlenül a rács mellett, csak néhány lépésnyire az igéző hölgytől térdre eresz-keedett, de bármit kísérelt is meg, hogy az apácza figyelmét magára vonja, vagy legalább felpillan-tásra bírja, fáradozása kárba veszett. Minél job-ban nézte, annál inkább úgy tetszett neki, mintha ez arezezel, e gyönyörű alakkal már valahol ta-lálkozott volna. De áldozatainak tömegében egy-hamar nem tudott eligazodni. Végre egy gondolata támadt. Lassan kihuzott zsebéből egy nagyon erős illatot tartalmazó üvegeset, annak tartalmát óva-tosan a rostély alá a kövezetre öntötte s a várt hatás nem is maradt el. A mint az éles illatszer szét-folyt, az apácza hirtelen elpirult, aztán lassan fölemelte szemét s kőkényszeme *Don Juan* pil-lantásával találkozott. *Az apácza donna Teréza*, legelső kedvese volt, kit ő elhalt Garcia barátjának donna Fausza helyett akart cserébe adni.

A fiatal apácza hirtelen felsikoltott s elájulva a földre roskadt, míg egykori csábitója gyorsan távozott.

Másnap megint a templomban volt, de Teréza hiányzott; csak negyed napra látta ismét. Több-ször találkozott, míg végre a régi szerelem új lángra gyúlt. Teréza beleegyezett, hogy *Don Juan* öt éjjel megszüntesse s falusi birtokára vigye. *Don Juan* mindent a legzeleszerűben rendezett be s hogy a gyamu rögtön ő reá ne essék, falusi kastélyában töltte az utolsó napokat, a honnan csak a megszüntetés kivételére kitűzött estén tért vissza a városba.

A terv szerint a megszüntetésnek épen éjfel-kor kellett megtörténnie, de miután még csak 10 óra volt, *Don Juan* még egy kis sétát tett az ut-czákon, aztán elfáradva, a Sz-Magdolna-tem-plom előtt egy kőpadra ereszkedett. Időnként előrántá zseboráját, türelmetlenül várva a kitű-zött időt. Egyszerre valami szomorú zenehangok üték meg füleit. Felugrott s abba az irányba nézett, a honnan e hangok jöttek. Csakugyan nem tévedett: egy temetkezési menet közeledt. Az akkor körülbelül 30 éves fiatal ember, külö-nösen betegsége óta, nagyon félt a haláltól s mindent került, a mi rá emlékeztette; de a ki-térésre már nem volt idő. A menet egyenesen a templomnak tartott, melynek főkapuja most megnyílt. A menet élén a zenekar haladt, foly-tón hangoztatva szomorú halotti indulóját, utána a díszes koporsó következett, melyet 8 fekete ruhás nemes vitt, míg a koporsó mindkét olda-lán 12 nemes égő fátylával haladt. *Don Juan* kíváncsi lett, mert úgy következtette, hogy a ha-lott életében valami nagy úr lehetett, tehát oda lépett, mikor a gyászmenet mellette elha-ladt, a fátylavívők egyikéhez, s halkán kérdezte tőle, hogy kit temetnek? A megszüntött szomorú, fájdalmas tekintettel nézett rá s azt felelte: *Don Juan de Maran!* A fiatal ember egy lé-pést tett hátra s már fölemelte karját, hogy a durva tréflakodót megbüntesse, azt gondolván, hogy bolonddó akarta tartani, de meggondolta magát, és egy más embert akart megszünté-tani, de a koporsóra tekintvén, ijedében majd-nem elájult; a koporsó oldalán fényes ara-nyos betűkkel ez állott: «*Don Juan de Ma-rana*». Haláspátdt lett és fejehez kapott. De még jobban meg akart győződni. Belépett ő

is a templomba s a koporsót kísérő főpapok egyikét megállítá, remegő hangon kérdezve tőle: «Szent atyám, ugyan ki az, kit oly nagy pompával temetnek?» A pap megállott, s komoly ünneplés hangon ezt a választ adta: «A meghalt Don Juan de Marana, boldogult Marana Alberto grófnak a fia. Eleében nagy bűnös volt; Isten irgalmazzon meg neki!» A fiatal ember most már menekülni akart a templomból, de nem lehetett, mert a gyászmenet után számtalan nép tolt be. Don Juan mozcézanni sem tudott s úgy tetszett neki, mintha a jelenlevők mindegyike gúnyosan és gyűlölettel meresztené rá szeméit. Számtalan nő látott a nép között, kiket elcsábított, aztán elhagyott, sok férjet és szeretőt, a kiket feleségüktől vagy menyasszonyuktól megfosztott. Nagyon kellemetlenül érezte magát. Ezalatt rákezdtek a «Dies Irae»-t és a «De profundis»-t az orgona hatalmas zugása kíséretében. A ravatalra pillantva egyszerre borzasztó rémlátománya volt. A ravatal mögül Bergen op Zoom ostrománál meglőtt barátja, don Garcia közeledett feléje átlőtt fejjel, arca és teste aludt vérral borítva, karon vezetve meggyilkolt szeretőjét, Fausztát, utána elesett kapitánya, don Navarro lépdelt, eltorzult arccal, véresen, meztelen kardjával Don Juanra mutatva, ki miatt lelki üdvét elvesztette; a kapitányt sűrű tömegben azok a férfiak követték, kiket Don Juan szerelmi kalandjai következtében párbajban vagy veredés közben megölt. E látomány borzasztó nyomása alatt Don Juan eszméletét veszíté...

Másnap, kora reggel a czirkáló rendőr-őrjárat a Magdolna-templom közelében az utca közepéről egy alált férfit szedett fel, kit a városzárta vitt. Az örvetető a mozdulatlanul fekvő emberben Don Juan de Marana-ira ismert s eleinte azt hitték, hogy részeg. A polgármester hordágyban palotájába vitette a szerencsétlen embert. A mint inasai meglátták, azt mondták nevetve: «Megkerült a jó madár? Valószínűleg annyit ivott megint, míg holtrészeg lett, s addig garázdálkodott, míg az utcára dobták.» Ezután levették testkát, s az ágyba fektették. Mihelyt visszanyerte eszméletét, rögtön esengetett insásnak s azt parancsolta neki, hogy siessen a legközelebbi klastromba s hozzon neki két barátomert imádkozni és gyónni akar. Az inas felrohogott e szokatlan parancsra, az gondolván, hogy urala félre beszél, vagy talán bolondvá akarja őt tartani. De mikor a gróf felugrott ágyából s korbaosot fogott, teljesíté a rendeletet. Több zárdába be sem eresztették a szolgát, mielőtt a gróf Marana-féle liberált megismerték, mert don Juan az egész városban istentelen, rosszlelkű és elkárhozott ember hírében állott. Végre mégis beeresztették az inast az Irgalmasok-zárdájába, de mielőtt urala kérelmét előadta, kidobták az utcára, attól tartván, hogy Don Juan valami durva istenkáromló tréfát tervez az Ur szolgáival. De a perjel visszahívta az inast s végre két barát nagy vonakodás után mégis késznek jelentkezett ama nehéz vállalatra, hogy Don Juan felkeresik palotájában.

Don Juan felgyógyulása után az Irgalmasok rendjébe lépett, rendkívül bünbánólag viselte magát, és mindig borzadva gondolt vissza rémlátományára. Az egész csak álom volt: a fiatal ember elaludt a padon és almában vizója volt. Mint barát *frater*, később *pater* *Ambrosius* lett. Egész óriási vagyonát jótékony cselokra fordította, számos kóródat, iskolát, zárdát és templomot alapított. Egy napon a klastrom kertjében valami kerti munkával foglalkozott. Kapa volt a kezében és szorgalmasan dolgozott. Egyszerre emberi árnyékot lát maga előtt. Felpillantva egy sápadt arcú, veres szakállas nemes állt előtte, hosszú fekete köpenyben. — «Jó napot, gróf úr, nem ismer már engem?» — «Nem vagyok gróf, felelé a barát szerényen — én *pater* *Ambrosius* vagyok. Mit akar tőlem?» — «En *Modesto* vagyok, ama fiatal katona, ki Bergen op Zoom ostromzárólásánál egy sötét éjjel megszökött, miután véletlenül őt helyett barátját, don Garcíát golyójával leterítette. De nekem más nevem is van. Születésem után *don Carlos Ulloa* vagyok, fia a szenatornak, kit ő meggyilkolt ama éjjel, mikor növéremet, donna Fausztát, meg akarta becseleníteni, ki szintén ő miatt halt meg; és testvér-bátyja donna Terezának, kit ő elcsábított, kit mint apácát is a bűnbe sodort, s ki bűnben született gyermekével két év előtt meghalt.» — E szavak után don Carlos gúnyos mosolyal nézett *pater* *Ambrosius* szemébe, ki e tekintet előtt földre sűtö szeméit. *Don Juan* meg volt

semmisítve: az egész családot ő irtotta ki s most itt áll előtte a meggyilkolt család egyetlen életben maradt tagja, hogy tőle, a jámbor barától, elég teltel kérjen! — «Testvér! — szólítja meg a jövendőnyit — elismerem, hogy nagy bűnös voltam ez életben, de vezeklek is érte; mond meg, mit tegyek, hogy haragodat elhárítsam tőlem és bocsánatotat megnyerjem?» — «Hagyjuk a komédiát, gróf úr, — viszonzá a nemes, — ön nekem elég teltel fog adni, mint a minő nemes emberhez illik. Két kardot hoztam magammal, válaszszon egyet. Segédekre nincs szükségünk; legyenek az ön által meggyilkolt áldozatok árnyai segédek és tanuink.» — E szavak után levette köpenyét és két kardot tartott *Don Juan* elé. A barát szabadkozott. — «Nem tehetem, — mondá szomorúan — örökre eljásztanám lelki üdvösségemet. Imádkozom majd érte, mást nem tehetek.» — És távozni akart. De a nemes visszarántá őt csuhájánál fogva. — «Hát az a híres gróf Marana, a hölgyek imádozt bálványá, az az egykori déleczeg, büszke lovag gyáva, nyomorult fizköztó lett?» — «Igen» — válaszolt a páter, kezét mellén keresztbe téve szerényen. — «Tehát másképen kényszerítlek rá, nyomorult!» mondá és arczul vágta *Don Juan*at. Ez ütésnek meg is lett a kívánt hatása. A páter arca előbb vérpíros, aztán halothalvány lett. Még egyszer felírt benne a Marana grófok vére. Egy pillanatra ismét az a *Don Juan* de Marana lett, a ki azelőtt volt. Ez az első ütés volt, mely valaha férfiktől arczát érinté. Egy «Ah!» kiáltással a kardoknál termétt, egyet megfogott, a másikat ellentelének adta, s dühösen megkezdte a támadást. Már az első pillanatban is világos volt, hogy don Carlosnak utolsó órája ütött. *Don Juan* erőteljes férfi, ki-tünő vivó volt. Ellenfele már az első dűfések és cselszurások után felhagyott a támadással és csupán a védelemre szorított. Néhány pillanat múlva keresztüldűfött szívvél bukott a kert zöld pázsitjára. Az esemény titokban maradt. *Don Juan* ezentúl még szigorubb életmódot folytatott. Húst nem evett soha, csak kenyérral, főzelékkel és vízzel élt, fekhelye pedig két pusztá deszka volt. Egész idejét imádkozással és durva munkával töltötte. Mikor Szevillában a pestis kiütött, páter *Ambrosius* ápolta és vigasztalta a legveszélyesebb betegeket. Még 40 évig élt, mintaképp szolgálva a rend tagjainak és 1585-ben halt meg.

Ez az annyira érdekes *Don Juan*-legenda igazi hősenek története. *Don Juan* de Marana életírásának elolvasása után még jobban szembetűnik ama bizonyos hasonlat, mely a két említett *Don Juan*-legenda közt létezik s hogy mindkettő eredetileg egy és ugyanaz volt, csak hogy a személyek és események az előzőr említett közlésben összetéveszték. *Don Ulloa váraparancsnok* tulajdonképpen *Ulloa szenátor*, *Donna Tereza* édes atyja, kit az ál-legendában *don Juan Tenorio* (az igazi *Don Juan* barátja) megszökött. Az ál-legendában a szerzetesek csalják *don Juan*at a zárdába s ott megölik, míg tényleg az igazi hős önkénty lesz barát s a zárdában ő az, a ki egy embert megöl (don Carlos). Mint mondtuk, *Don Juan* de Marana síremléke ma is látható a szevillai irgalmas barátok templomában.

Marciánnyi György.

A BALKÁN FELSZIGETRŐL.

Strauss Adolf «A Balkán félsziget» című most megjelent érdekes munkájából e lapnak mult számában tett ígretünkhoz képest néhány képet is mutatunk be. Mindmégannyi a népelet jellemzésére szolgál Albánia és Macedónia híres kikötő városaiól: Durazzóból és Szalonikiból. A durazzói képek között legérdekesebb a vendéglői kávé alakja. A város egyetlen négyyszögletes emeletes hányjáról (fogadó) és a vendéglősről Strauss a következőket írja: «Láttam én már sok török hánt életben, de azért a durazzói megérdemli, hogy egy kissé részletesen írjam le. Azt a tarka életet, azt a festői képet, piszkot és tisztaságot együttvéve tarka vegyest, eddig sehol sem láttam olyan mértékben képviselve, csak itt. Két bejárója volt. Az egyik a külváros fűtezőjáról, a másik az ételben levő szabad térről. Kivülről ugyan semmit sem mutatott az egész ház, csak-hogy nagyobb volt a többinél. Mikor azonban beléptünk, rögtön láttuk, hogy ez nem valami közönséges épület. Már a kapu alatt jobbról-bal-

ról emelvények voltak tele guggoló alakokkal, rongyos és fényes öltözetekben; a falakon nyerges és egyéb löszerszámok lógtak, mind megannyi átutazó vendégek tulajdonai. Az udvar szabályos négyyszöglet képezett. Az emeletet köröskörül czifrás farács szegélyezte, két szabadon álló falépeső vezetett fel az uri vendégszobákhoz. Az udvar tele volt ládakkal, hordókkal, esomaggokkal, szóval azon árucikkkel, melyeket az ország bensejébe akartak szállítani. Köröskörül albánok, törökök, görögök heverték. Az udvar közepén aranszerszámmal ékes paripa állott, melyet török ruhába bujtattott szolga tartott; gazdája a tiranai bej volt, ki szintén a házba szállott.

«Legérdekesebb volt a második kapu bejartának jobb sarka. Ott guggolt reggeltől estig egy öreg hosszú szakállu muzulmán és főzte a fekete. Ez az ő saját szabadalma volt, hogy e ház összes, vendégei részére ő főzheti a kávét. Vitték, hordták is onnan tömegesen a sok kávét. Nyugodtan osztogatta és fádhatlanul forralta apró íbrikjeit. Soha sem kérte, kihez, soha sem kérte, hova viszik a kávét, pedig senki sem fizette meg neki azt előre. Azonban azt hiszem, soha sem történt, hogy valaki csak egy kávét is eltagodott volna s önként meg ne fizeték volna az öregnek.»

A karavánvezető és a fuvaros a Balkán-félszigeten általában ismert alakok. Bármely nemzetiség és hitfelekezet körébe tartoznak is, a kényelemszeret és a nyomorúság viszonyok közös vonásokat alkottak meg náluk. Egészen egyéni érdekldésre számíthatnak azonban a durazzói polgárról és a szalonikii spanyol zsidókról közlött rajzok, melyek a Balkán-félsziget etnografiai viszonyait jellemző tipikus alakok.

A durazzói polgár a híres albánok közé tartozik: a legvadabb, legműveletlenebb, de a legérdekesebb népfaj a Balkán-félsziget tarka csoportjában. Strauss, mint sok más utazó, nagy elismeréssel szól felőlök. «Bátor a vakmerőség, fádhatlan, kevéssel beérő, sem tulságosan becsavagyó, sem zajtalan követelésekkel bíró s mint ilyen, szíve egész szeretetével ragaszkodik a kopár sziklákhöz, melyeknek honában született. Telve van lovagias érzelmekkel, tisztelettel a jogok s a vendégszeretet szent törvényei iránt és sok századokon keresztül maradt ilyen: hadakozó, becsületes és szegény.»

A Balkán-félszigetről szóló irodalmi művekben különben az albánokról már tömördeket összeírtak s nekünk is többször volt alkalmunk mindenesetre érdekes népről megemlékezni. Kevésbbé ismeretes a spanyol zsidó, mely pedig az egész Balkán-félszigeten jelentékeny szerepet játszik. Strauss tüzetesen foglalkozik velök, különösen Szaloniki leírásánál, mely városban — mint egy második Jerusálemben — másfél száz zsinagógánál több van. Az általános rajzból — képünk magyarázatával — közzöljük a következő leírást:

«Szaloniki zsidó város, a lakosság többsége zsidó. Azonban ezek a zsidók egész más jellegűek, más életmódot, szokásokat tüntetnek fel, mint az Európászerte ismert zsidók.

«Az itteni zsidók közt nincs egy sem, a ki németül beszélni tudna. Nyelvismertekre rendkívüli nagy hajlammal bírnak és a legkevesebb, a mit egy-egy spanyol ért, három nyelvi; de ezrével vannak, a kik 5—6 nyelven beszélnek. Maguk között, valamint egyházi szertartásukban, a családi élet minden fázisában, a kereskedelemben, a spanyol nyelvet használják. Különböznélnek törökül, olaszul, görögül, bolgáru, franciául; a munkások, a kik a teher-akománnyokat hordozzák a kikötőben, angolul is. Mind-azok pedig, kik a Sulchan hacizbur nagy egylet tagjai, héberül is értenek és beszélnek. Ezeket különben az utcán meg lehet ismerni tarka, préselt, nemez-szerű turbánjukról.

«A szaloniki-i spanyol zsidó férfiak. Erőteljes, izmos, erős csontu, magastermetű, szép, külsővel bíró alakok, a kik különösen feltűnnek, ha ünneppnapon, télen-nyáron egyaránt prémes, hosszú kaftánjukban sétálnak, gazdag turbánnal, és törökös bugyogóban.

A Balkán félszigeten azon országokban, a hol a török uralom megszűnt, a hol levették őket minden török uralomra emlékeztető jellemvonást, a hol a nők a régi bugyogószerű öltözetet franciászabásúval cserélték fel, a férfiak a turbánt és fezt kalapokkal és sapkákkal, a hol már alig lehet találni egyeseket, kik törökül értenek:

Spanyol-zsidó utcai alakok Szalonikiban.

esupán a spanyol-zsidó az, ki még mindig ragaszkodik régi életmódjához, jól beszél törökül, az asszonyok pedig teljesen fenntartották öltözetükben az akkori divatot. Mintha mi sem történt volna, mintha a régi török uralom még most is fennállna.

«A konzervatívizmusra való hajlamban kell kéremsi okát, melylyel a zsidók bevett szokásukhoz mereven ragaszkodnak. Csakis innen lehet megmagyarázni, hogy ezek az emberek még ma nap-sig is, több szabadon kereszttel való távollét után, spanyol nyelven beszélnek, pedig az a Spanyolország őket a legkegyetlenebb módon üldözte ki hazájukból, s tette földönfutókká.

«Szalonikiban a nehéz napszámosi munkát kivétel nélkül zsidók végzik; belőlök telnek ki nemesek a napszámosok, hanem a teherhordók, vaskovácsok, bádgosok.»

EGY ÚJ KORCSOLYA.

(Az Excelsior Halifax.)

Ama rendkívül nagy mérvű változás, mely az utolsó két évtized óta a jégpályák jellegében észlelhető, kétségkívül az ismert *Halifax*-korcsolya érdeme. E korcsolya hű kifejezője azon felfogásnak, mely megjelenése idejében a jégpályákon az uralkodó volt. Ez ugyanis a tisztán a sport szempontjából való felfogás. Ma már azonban egy egész új felfogásnak kérdése merül fel. Ez pedig a tisztán egészségi szempontból való felfogás, vagyis lehetségessé tenni, hogy a korcsolyázást körkörülnöbbség és veszély nélkül mindenki élvezhesse. Az *Excelsior-Halifax* hivatala lesz ez a felfogást képviselni a korcsolyák közt.

A korcsolyák fejlődésének történetében, számítva ezt azon időtől kezdve, midőn a Halifax létre jött, nem látunk rendszeres fokozatos fejlődést; vagyis nem látjuk ama különféle igényeknek kielégését, melyek a korcsolyák minél könnyebb kezelhetésére, azokivül a kezdet nehézségeinek, s az ezzel összekötött fádalmaknak, s veszélyeknek elhárítására vonatkoznak; a korcsolyáknak mai nap már alig megszámlálható sokfélesége nagyobb czélzserűséget a Halifaxnál vagy nem tud felmutatni, vagy azt még meg sem közelíti, tehát kevésbbé vagy éppen nem életképesek, a Halifax pedig, megtartva teljesen eredeti alakját, uralja a helyzetet a többiek fölött még ma is.

A német birodalomban, mely a létező korcsolyáknak túlnyomó részben hazája, s mely nemcsak egész Európát látja el korcsolyával, hanem még az Egyesült Államok nagy részét is, az utolsó évtizedben százaharmadot-féle korcsolya lett szabadalmazva, s e majdnem bihetetlen szám között egyetlen egy sincs, mely a Halifax ismert gyakorlati előnyeivel bírna.

Ha azon elveket vizsgáljuk, melyek az egyes korcsolyák tervezőt vezérelték, — két lényeges körülmény tűnik elénk. Az első az, hogy a tervezők korcsolyájuknál igyekeztek, ha a meglévőknél nem is jobb, de változatosabb felesatolási szerkezetet létre hozni. A második, különösen fontos körülmény pedig az, hogy az egyes tervezők mindig egy gyakorlati műkorcsolyázó igényeit tartották szem előtt. — Kétségtelenül világos, hogy a Halifax megjelenése a jégport terén döntő befolyással volt a korcsolyázásnak napjainkban már oly nagy mértékben észlelhető művészi irányban való fejlesztésére; hogy tehát annak korrekt, mondhatni matematikailag pontos kivitele, melylyel egyszersmind alapját

Durazzói szállítás.

gyunk, hogy a nagy közönségnek kell alkalmazkodni a korcsolyákhoz és nem megfordítva. Nem csodálható tehát a szülőknak azon aggodalma, melylyel övéiket a jégre menni átják.

Durazzói polgár.

Az Excelsior-Halifax higienikus korcsolya, mely tisztán az egészségi szempontok által megkívánt föltételek szerint akknt van alkotva, hogy az 5 éves gyermek minden veszély s fárad-

Kávé a hánban.

alom nélkül könnyen megtanulhasson benne korcsolyázni, hogy így ez által elérhető legyen az, hogy ha a gyermek nem-külnöbbség nélkül 5 éves korában elkezdi korcsolyázni, úgy 8—10

Karaván vezető.

éves korában, a mellett, hogy ez ideig is élvezi az egészséges testmozgást, s kifejlesztheti erejét és ügyességét, hozzáfoghat a műkorcsolyázáshoz. Főleg fontossággal bír ez a nőkre nézve,

ter; a külső magasság a kupola keresztjéig körülbelül 23 emeletes ház magasságú. A kupola 20 méter átmérőjű, de az még nincs kész. 1851 őszén kezdték meg az építkezést, tehát 36 év óta tart. Hild József tervezte és építette 1867-ig, mikor meghalt. Ekkor a folytatást Ylhre bízták, ki rögtön észrevette, hogy a befejezéshez közeledő kupola nem nyugszik biztosan és szilárdan, az építkezést abban hagyta, s a kupola 1868 január havában be is omlott. Ybl új terveket készített, a bazilika falainak egy részét és 4 tornyát újra építették, a külső is több díszet kapott. Most már végre megérték, hogy befejezését emlegetik.

MI UJSÁG?

A király nov. 8-ikán reggel Bécsből Gödöllőre érkezett, hol hosszabb ideig maradt s ha az idő kedvez, részt vesz a lovas vadászatokban. Mária Valéria főhercegnő, Andrási bajor hercegnővel már két hét óta Gödöllőn tartózkodik, hozzá Gizella főhercegnő is megérkezett.

József főherceg fiai mint tüzoltók. A napokban József főherceg két fia tüzoltó egyenruhában mutatta be magát edes atyjának. De a főhercegek kifogása volt a parancsnoki jelvények ellen, mert azokat meg kell érdemelni. Józsi főherceg arra kérte atyját, adjon nekik alkalmat, hogy érdemet szerezhessenek rá; mindjárt tervet is terjesztett el. Külön tüzoltó csapatot szerveznek 12-15 éves parasztfiukból, azt kiképzik, begyakorolják. A főherceg megadta beleegyezését, s Alcsuthon megalakult a külön tüzoltó csapat, melyet a két fiatal főherceg ünnepeken, vasárnapokon nagy buzgósággal gyakorol. Már ügyesen vezérlik a csapatot, s alkalmasint nekik megkapják a parancsnoki jelvényt.

Kitüntetés. Király 3 felseje Holdházy János apát-kanonoknak, József főherceg fiai nevelőjének, az egyház és nevelés terén szerzett érdemei elismerésül, a harmadosztályú vaskorona rendet adományozta.

A magyarországi kisedővás jubileuma. Ötven éve, mióta Magyarországon az első kisedővót fölláttatták. Az orsz. kisedővó egyesület ezt nov. 20-án fényes ünnepélyvel üli meg a fővárosban, s akkor avatják föl a szegény-téren levő díszes új házat is. A király is megjelenik az ünnepélyen.

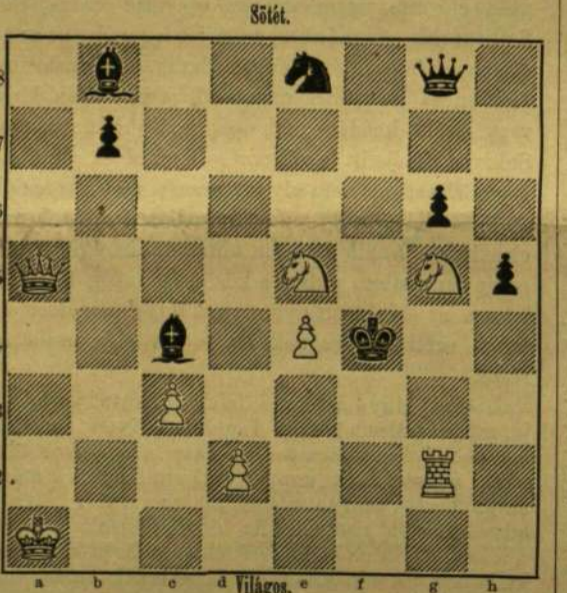
A német trónörökös betegsége nagyon aggasztóra fordult. Torokbjára már több hónap óta tart, mindig jelentéktelennek mondták; ennek dacára azonban nem javult, s most egyszerre a legveszedelmesebbé vált. Frigyes Vilmos trónörökös a nyár egy részét Angliában töltötte, hogy közel legyen a híres angol orvoshoz, Mackenziehez. Az angol királynő uralkodásának jubileumára ment Angliába, s utazásában mintegy bizonyítékot szolgáltatott, hogy gégebaja nem veszélyes. Az egész nyáron ott maradt, majd pedig az ősszel Olaszország nyelje ege alá utazott. Jelenleg San-Remóban van, nejevel együtt. Az időközben érkezett hírek mindig javulásról szóltak, de nem hiányzottak komorabb tudósítások sem, melyek onnan indultak, hogy ha a trónörökös baja oly jelentéktelen, akkor a gyógyulás mért késik. A trónörökös gégejét már egyszer operálták, s nagy tekintélyű orvosok, mint Virehov, kinyilatkoztatták, hogy az eltávolított kinövés legkevésbé sem gonosz természetű. Az utolsó napokban a trónörökös hangja mind rekedtebbé vált, s a gégefőben újra kinövés támadt. Neje táviratlag hívta dr. Mackenzie-t San-Remoba. E hó 6-ikán érkezett a híres gégeorvos a beteghez, s innentől kezdve terjedtek el az aggasztó hírek. Másnap már egész Berlin tele volt vele, hogy a trónörökös életéhez nincs remény: a gégefőben rák képződött. A bajt az első daganatnál nem lehetett még fölismerni. Kétséges, hogy lehet-e műtétet végrehajtani oly formán, hogy a gégeét kívülről föl ne kelljen vágni. A műtétet pár napra elhalasztották. A trónörökös beszélni nem tud és nem is szabad neki. A trónörökös fia, Vilmos herceg e hó 7-ikén Berlinből San-Remoba utazott. Híre járt, hogy Mackenzie az angol királynőt (a trónörökös anyósa) azonnal táviratban értesítette a betegség komoly fordulatáról. Más hírek szerint Mackenzie nem hagyott föl a reménnyel, s azt a meggyőződését nyilvánította, hogy a daganatot a szájon keresztül is operálhatni. Hírreves orvosokat hívtat San-Remoba, kikkel a műtét végrehajtását megbeszélte. Több orvosi tekintély, kik a trónörökös betegségét csak leírásokból ismerik, azt mondják, hogy baj csakugyan rák, az egész gégefő kiirtásához kell folyamodni s ez élet-halálra menő operáció, melylyel — ha pillanatnyilag sikerül is — a beteg életét csak rövid ideig lehet még fentartani.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a következő napokban: MÁRTONFFY KÁROLY, Bács-Bodrogmegye és Zombor város egykori főispánja, Zombor városának a múlt országgyűlési ülészakon országgyűlési képviselője, 66 éves, Zomborban. — FARKAS MIHÁLY, ügyvéd, Csanád-megye volt tiszti főügyésze, népszerű és tisztelt férfin, 70 éves, Makón. — PÉTER MIKLÓS, a halasi választókerület 1861-iki volt országos képviselője, a halasi ref. főgymnasium 24 éven át volt tanára, egyháztanácsos, hites ügyvéd, élete 64-ik évében, Halason. — BOGDANOVICS ISTVÁN, volt ügyvéd, régi honvéd százados, s vagyonos fővárosi polgár, ki egy év előtt három házat Budapest fővárosának ajándékozta, kikötve évi 7000 forintot szükségesleteire, 64 éves, Budapestben, honnan holttestét Szabadkára szállították. — DR. EMERICHY GÉZA, az iglói állami tanítóképző intézet igazgatója, jeles tanár, kin elméleti mutatókzván, a fővárosba hozták, s itt hunyt el 49 éves korában. — IMREI IVÁN, vasúti állomásfőnök, ki a hatvanas évek végén egy kőveti költeményével szép reményeket ébresztett költői tehetsége iránt, 43 éves korában, Budapestben. — DIEM GUSZTÁV, Sopron város levéltárnoka, ki szakavatottan rendezte a levéltárt s irodalmi téren is sikerrel működött. — BREHAR TIVADAR, volt szolgabíró, alispán, többi időben pedig megyei segédlevéltárnok, 70 éves, Déseben. — MANNER ALBIN, a rimannurány-salgótarjáni vasútegyesület vashegyi bányatelepének főnöke, kit a tisztakar s a munkások nagy részvéte közt kísérték örök nyughelyére, Nagy-Röczen. — BIELTIZ VILMOS, fővárosi kereskedő, a «Bielitz és társa» cég feje, 68 éves. — PÁLFY SÁNDOR, pénzügyminiszteri számtiszt, 35 éves, Kis-Czellben. — BOGDANFFY GERGELY, földbírtokos, zilahvárosi polgár, 74 éves. — TORNYA ELEK, földbírtokos, Hunyad-Várhelyen. — EBERT ROBERT, a dunagőzhajózási társulat hivatalnokja, 27 éves, Pozsonyban. — RÓZSA ISTVÁN, városi tisztviselő, 29 éves, Szegeden. — BATER IMRE, honvéd-hadnagy, Lugoson. — LACZAY JÓZSEF, köztörvényhatósági tag, Aradon. — TOMASSEK PÁL, egykori tanár és nyug. kassai iskolatitkos Budapestben, 85 éves. — ÖZV. SZABÓ FERENCZNE, szül. Dun Lujza, kit a fővárosban sokan ismertek és tisztelték, s kinek Petőfi szintén ismerőse volt, és a költő irt sirverset elhunyt férje sírkövére is, 75 éves, és kiterjedt rokonság gyá szolja. — ÖZV. GYERGATY FERENCZNE, szül. Derzi Bartha Zsuzsanna, Ferencz József unitárius püspök anyósa, 83 éves, Kolozsvárt. — BERECZKY JOHANNA, előkelő nagy család tagja, 70 éves, Veszprémben. — BODANSKY ERZSÉBET, jótékony matróna, 97 éves, Budapestben. — BANÓ JENŐNE, szül. Münnich Kamilla, 26 éves, Iglón. — ÖZV. BERECZKY KAROLYNE, szül. Dinnyés Klára, 66 éves, Kecskeméten. — ÖZV. PAPP ISTVÁNNÉ, szül. Fülely Borbála, Papp Arthur mátiszkalkai ref. lelkész edes anyja, 58 éves. — KÖTELES ÁGNES, a hajdani hírneves bölcsészeti írónak és tanárnak utolsó ivadéka, Kézi-Vásárhelyt. — CSIKMADARASI PÉTERFFY MÁRIA, leányiskolai tanítónő 32. évében Kolozsvárt. — TURMANN LÁSZLÓNÉ, sz. Gálfalvi Vilma 44 éves, Dézsfalván. — VARGA DÁNIELNÉ, szül. Révfalvy Stipsits Rozália Szekesfehérvárott.

SAKKJÁTÉK.

1465. sz. feladvány. Reissert V.-tól.

Világos indul és a harmadik lépésre matot mond.

Az 1459. sz. feladvány megfejtése.

Bayerdorfer A.-tól. Világos. Sötét. 1. Fd7—f5. 17—16 (a) 2. Ff5—e4. 16—15 (b) 3. Hd4—f3. 15—e4. 4. Be7—f7 mat. a. 1. ... Kf4—g5 2. Be7—f7. Kf5—f4 3. He4—f3. Kf4—f3f 4. Ff5—d3 mat.

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H. Andorfi S. — Kovács J. — Az Erkel-sakk-társaság nevében: Exner Kornél. — Tarnóczon: Nemeth Péter. — Apátfalván: Nagy Antal (az 1458. sz. f.). — A pesti sakk-kör.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

Ben Johnson. A magyar közönséget alig érdekelné, alig is értené, mert ismeretlen előtte. Különb. jól van írva, bár igen szabad formájú s nem is egészen szabatos jámbusai közel állanak a prózához. Van benne eszmei tartalom, van — ki nem eszizolt — költőiség is; de a fentérintett okból még sem tartjuk közlésre alkalmasnak. Fűt. Nem mondhatni, hogy nem volna bennök egyéb mint közönséges verselői ügyesség. Sőt van bennök eszme, nem egy helyt erő s még költői hangulata is, Sőt épen a technika a leggyöngébb; nem annyira a külső, verselési, mint inkább a belső, alkotási technika. Így a Merengés, mint legohosabb a többi közt, szét-szétfoly, különböző utakon jár, egy csapás helyett. A Nehéz napok című cycloban az I. és IV. formailag is csinosak. — Az égen jár... kezdetűben is vannak jó részletek. Egy szóban összefoglalva: ha a szerző még fiatal, reményt köthetünk hozzá. Ha már nem fiatal s nem kezdő, maga gyönyörűségére még elverselhet s egyvel-mással még nyilvánosság elé is léphet.

HETI NAPTÁR. November hó.

Table with 4 columns: Nap, Katholikus és protestáns, Görög-Orosz, Izraelita. Rows include dates from 13th to 19th of November with corresponding religious events.

Holdváltásai: 1. Első negyed 22-én 11 ó. 59 p. d. e. azaz jóformán délen.

Felölts szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. szám.)

Fekete selyem Faille Française, Surah, Satin merveilleux, Satin Luxor, atlaszok, damaszok, ripszek és tafoták, méterjét frt 1.10 (190 különböző minőségben) szállít egyelőre valaminthé egész vágyban vánammentesen a hűböz Henneberg G. (cs. és k. ud. szállító) selyemgyári raktára Zürichben. Minták postafordítva. Levéljű 10 kr.

Az én háziszerelem. Görög (Magyarország). Tekintetes úr! Az ön kitűnő, Brandt R. gyógyszerész-féle svájci labdacsin heves szívobogásomból s nehéz légzési bajomból teljesen kigyógyítottak, miért is ezennel hálás köszönetemet nyilvánítom. Nem mulasztom el e jeles háziszert másoknak is ajánlani. Magam pedig a rendelést tovább is használom. Teljes tisztelettel, Eggermann Adolf, vendégfő. Brandt R. gyógyszerész svájci labdacsin a gyógyszerárakban kaphatók, egy doboz ára 70 kr. De védőjegyre (fehér kereszt vörös mezőben) s Brandt R. névalírására figyelni kell. — Mintán Magyarországon a svájci labdacsinok sokféle hamisítványra léteznek: mindenkit óvakodásra intünk; a vizsgálatlan vevő az okozandó bajt csakis önmagának tulajdoníthatja.

Kwizda közzvényfolyadéka.

Kwizda Ferencz János, cs. kir. osztrák és román kir. udv. szállító, és kerületi gyógyszerész Korneuburgban. Hosszú gyakorlatom alatt az Ön közzvényfolyadékat ismételve alkalmaztam, s az mint támogató szer közzvény és csuklódaganatnál, izomszűz és ischiásnál jeles, gyakran meglepő szolgáltatásokat tett. Ezen észleletek alapján én mint régi gyakorlatú, 70 éves orvos, hivatalos érzem magamat e kitűnő szert minden közzvény- és csúztbetegnek a legmelegebben ajánlani. St. Vicenti, Isztriában, 1887. szert. 1-én. Mrak Ede, cs. k. nyug. tengerész-orvos.

Kwizda közzvényfolyadéka valódi minőségben kapható minden gyógyszerárban. Fő leté: a korneuburgi ker. gyógyszerár. Szives figyelembe vételül. E közzvényfolyadéka vételénél kérjük a t. közönséget, mindig Kwizda közzvényfolyadékat kérni s arra ügyelni, hogy egy minden üveg, valamint a carton is mellékelt védjeggyel legyen ellátva.

Tisztelt olvasóink figyelmét felhívjuk a mai számunkban megjelent Klosterneuburgi tag-esszeneczia című hírdetésére, — mely egyike a legkitűnőbb szereknek közzvény és más hasonló bántalmak ellen.

Egy hatszor hasabzott petit sor, vagy annak helye egyszeri itgatásnál 15 kr.; többszöri itgatásnál 10 kr. Bélyegdjű külb minden itgatás után 30 kr

HIRDETÉSEK.

Kiadó-hivatalunk számára hirdeményeket elfogad BÉCSBEN: Dukos M. Riemergasse 12, Schalek Henrik Wollzeile 12, és Oppelk A. Stubenbastei 2

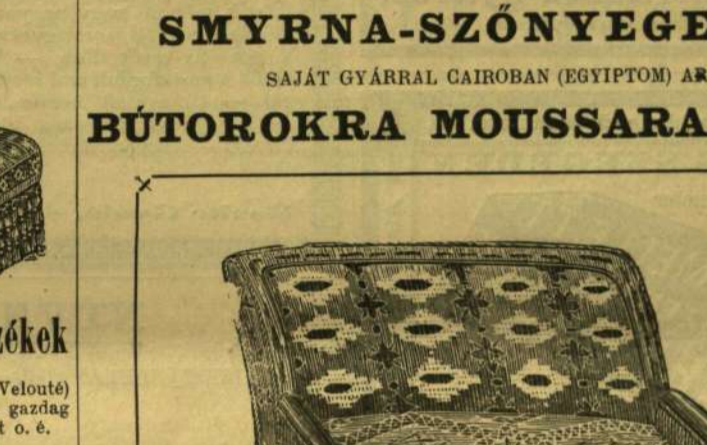
FIÓK: Bécs, Stadt, Graben Nr. 26. Szőnyegek. ZACCHIRI N. és G. teremszőnyegekben, saját smyrnaszőnyeg gyártmányakon kívül, még a legnagyobb választék- és jelentékeny raktárral, valamint versennyel bírnak valódi perza és Schmiedeburger szőnyegekben, és jótállanak azok tartóssága és valódiságát.

Jókai Mór munkái Népszerű kiadás Egy-egy füzet ára 40 kr.

- 1. A varoniták. 2. Fortunatus Imre. — Shirin. 3. Kalóz-király. 4. Sonkoly Gergely. — A drágakövek. — Marce Zára. 5-9. Törökvilág Magyarországon, 5 füzet. 10. A bünt'rs. — Nepean sziget. 11-12. A kétszarv ember. Az egyiptusi rózsá. 2 füzet. 13. Koronátszerelmém. — A Hargita. — A kalmár és családja. 14. Petki Farkas leányai — Háromszéki leányok. — A két szász. 15. Regék. 16. Carinus. — A nagyenyedi két fűza. — 17. A serföz. — A nyomorék naplója. — Fekete világ. 18-20. Erdély aranykora. 3 füzet. 21-23. Csataképek 1848-1849-ből. 3 füzet. 24. Bujdosó naplója. Karbán bég. — Negyolt ország. 25-26. A fehér rózsá. — Humorisztikus papír szeletek. 2 füzet. 27. Magyarhonszépsege. 28-29. Szomora napok. 2 f. 30-31. A jancsárkó végnapja. 2 füzet. 32-37. Kárpáthy Zoltán. 6 f. 38-43. Egy magyar nábob. 6 füzet. 44-47. Új földesur. 4 füzet. 48-53. Szegény gazdagok. 6 füzet. 54-55. A magyar elődéből. 2 füzet. 56-59. Hétköznapok. 4 füz. 60-63. A régi jó táblalábak. 4 füzet. 64-65. Délvirágok. 2 füzet. 66-67. Milyenek a nők? 2 f. 68-71. Városkönyv. 4 füzet. 72-73. A magyar nép éleze szépe hegedűszóban. 2 füzet. 74-76. Arnykepek. 3 füzet. 77-82. A köszív ember fia. 6 füzet. 83. Milyenek a férfiak? 84-89. Politikai divatok. 6 f. 90-93. Mire megvénülünk. 4 füzet. 94. Oceania. Egy elslülyedt világrész története. 95-97. Az elátkozott család. 3 füzet. 98-99. Felfordult világ. 2 f. 100. Elbeszélések. 101-112. Dekameron. Száz novella. 12 füzet. 113. Egy asszonyi házjalat. Tört. regényvázlat. 114. Az életből elveszt. 115-119. Névtelen vár. Történeti regény. 5 f. 120-121. Népvilág. Elbeszélések. 2 füzet. Tartalma: Kedves atyafiak. — A falu bolondjai. — A világ vége. — A népdalok hőse. — Keselyő Péter. — Kötél Áztatva jó (komáromi mende-monda). — Emberek és két-lábú állatok. (Orbis pictus). — Sic vos non vobis. — A hazajáró lélek. — A részpatki lelkész. 124. Szélesend alatt. Elbeszélések. 3 füzet. 125. Észak hónapja. — Muszka rajzok.

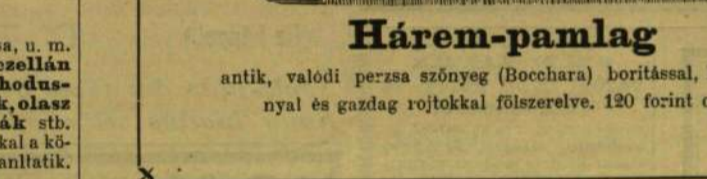
ZACCHIRI N. és G. BÉCS, I., BARTENSTEINGASSE Nr. 5. LEGNAGYOBB ÜZLET KELETI BERENDEZÉSEKRE. SAJÁT GYÁRRAL OUSCHAKBAN (SMYRNA MELLETTI) VALÓDI SMYRNA-SZŐNYEGEKRE. SAJÁT GYÁRRAL CAIROBAN (EGYPTOM) ARAB BÚTOROKRA MOUSSARABIÁBÓL.

„Három”-hölgy-székek

antik, valódi perza szőnyeg (Velouté) borítással, hársnyonnal és gazdag rojtokkal felszerelve. 45 fnt o. e.

Három-pamlag

antik, valódi perza szőnyeg (Bocchara) borítással, hársnyonnal és gazdag rojtokkal felszerelve. 120 forint o. e.

Görög borok.

ZACCHIRI N. és G. részben saját termésűket Cefalonierből (Görögországban), részben közvetlen vásárlás által ottani parasztoktól, elárusítják a nálunk még kevesebb ismert görög borokat, melyek vérszényekre és gyermekekre gyakorolt kitűnő hatásuk folytán egész Németországban el vannak ismervé és kedveltségben részesülnek. ZACCHIRI N. és G. jótállanak az általunk eladásba hozott görög borok valódisága és tisztaságáért, és elegendő egy kísérleti ládika e borokból, hogy azoknak tényleges hatása és fino ágáról meggyőződünk.

FIÓK: Budapest, IV. Mária Valeria-utca 9. Arab butorok Moussarabiából. ZACCHIRI N. és G. folyton jól felszerelt raktárát tartanak minden nemű Moussarabiá-butorokból (saját cáiroi gyárakból) Egyiptomban) dohánysző és háló-szobák, és budoirok részére. Egy egész ujjonnan, Moussarabiá-butorral berendezett háló-szoba a t. közönségnek megtekintésre készen áll. Minden megfizta, felszerelés szerinti rajz után, két és fél hónap alatt teljesítetik. Phantastie-butorok.

Pasa-támlásszék

antik, valódi perza szőnyeg-borítással, hársnyonnal és gazdag rojtokkal felszerelve. 80-125 fnt o. e.

Díván-áttalvotok,

szamártaiskák, veltendők, ágyszőnyegek, díszhíműk. ZACCHIRI N. és G. a czikkéből meglepően gazdag raktárt tartanak. Csak a legjobb rajzok és jellegek, s a legjobb minták szerinti legkésesebb eredeti kivitelben. Kivétel. ZACCHIRI N. és G. kereskedők és exporteurok részére Moussarabiá-butorokból, szőnyegek és egyéb készítményeikből folyton átvitelt raktárt tartanak készen s az árúk raktárainkban tápasztalt egyének által a legjobban eszmálgatnak, a mi azokra néve a kivitelnél nagy fontossággal bír. A csomagolás a legelőssébbé számítatik. ARJEGYZÉKEKET küldünk, legújabbban megjelent képes arjegyzekeinkkel, minden levélbeli megkeresésre, ingyen és bérmentve.

A „FRANKLIN-TÁRSULAT” kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárban kapható az osztrák tartományok számára Szelinski György cs. k. egyet. könyvtárusnál Bécsben, I., Stefansplatz 6.

az 1888-ik szőkő évre szóló általános kedvelt dús tartalmu NAPTÁRAKAL egy mint:

Table listing various almanacs for 1888. Columns include title, author/publisher, and price. Titles include: ISTVÁN BÁCSI NAPTÁRA, SZÉKELY-EGYLETI KÉPES NAPTÁR, PROTESTÁNS UJ KÉPES NAPTÁR, NEUER ILLUSTR. VOLKS-KALENDER, FALUSI GAZDA NAPTÁRA, HATÁRIDŐ-NAPTÁR, MAGYAR NŐK HÁZI NAPTÁRA, BORÁSZATI NAPTÁR, NEUER WANDKALENDER.

LATZKOVITS A.

a császári és kir. gomb s gomblyuk feltalálója s egyed. készítője

kizár. szabadalm. nélküli uri ingek ajánlja különlegességeit

divatáru cikkek-

kendők, kertyük, zsebkönyvek, vadászmelegények, szomási gyári raktárát Dr. Jaeger árából, eredeti gyári árából.

Latzkovits A., cs. k. szab. fehérnemű-gyáros,
Budapest, váci utca 22. sz. 'Nemzeti szálloda' épülete.

Magyarhon első, legnagyobb és legjobb hírnevű órázslote.

BRAUSWETTER JÁNOS SZEGEDEN

cs. kir. és m. kir. szab. chronometer és műolás, feltalálója az első egyedüli kulcs nélkül felhuzható remontoir inga-órának stb. stb.

ORÁK 10 ÉVI JÓTÁLLÁS MELLETT ARANY ÉS EZÜST ÉKSZERTÁRGYAK RÉSZLETFIZETÉSRE

Löndön 1871. Kecskemét 1872. Bécs 1873. Újvidék 1875. Szeged 1876. Páris 1877. Székesfehérvár 1879. Budapest 1885.

Kitüntetve: Levélbeli megkeresésekre pontosan válaszolnak. Képes árjegyzék bérmentve. Javítások pont. eszközöltetik.

Magyarhon első, legnagyobb és legjobb hírnevű órázslote.

Franciáország és a Külföld Minden állatszerés é néél és Fo- drásznál

La VELOUTINE

Különleges Rizsor BISUMULT VEGYITVE

CH. FAY, ILLATSZERÉSZ,
PARIS - 9, rue de la Paix, 9 - PARIS.

GYÁRI RAKTÁR
valódi trolis hőlgy- és férl-lodenből minden színben és különböző anyagban, valamint Erlinger sztrike és drap színben, vízhatlan esőköpenyekre

Greil Ferencznel, Innsbruckban.
Minták ingyen és bérmentve.

A legrégibb népies gyógyszer a koncentrált

klosterneuburgi tag-esszencia

(köszvény-folyadék)

az orvosrendőri vegyszeti műteremben megvizsgálva és bejegyzett védjegy által eladása biztosíva.

1 üveg 50 kr. 1 üveg 1 frt. postai szállítással 15 kr.-ral több.

HOFFMANN ALFRED
gyógyszerész Klosterneuburgban.

Valódi minőségben következő gyógyszertárakban: Főraktár Magyarország részére Török József, Budapest, királyutca 12. Arad: Rozsnyai M. Debreczen: Dr. Rothnecker. Szabadkán: J. J. Pécs: S. Péter B. Pozsonyban: Dr. Adler R. és Ery István. Győrött: Petri P. Szegeden: Beresay K. Verseczen: Müller O., Kichler B. Székesfehérvár: Sáy R. Kassán: Wandraschek K. Temesvárott: Jahner C. és Klausmanns Albert.

A LEGJOBB

SVAJCI CSOKOLADÉ

MAESTRANI A. St GALLEN, SVAJCZ

'Hirdetések' felvételnek a kiadó-hivatalban, Budapest, IV., egyetem-utca 4. sz.

A „Waterbury” remontoir-zseborá a modern technika valódi csodája.

Hirdetett csinos külseje (álmagot ugrasztó), felülmúlhatlan pontos- csak 6 frt 50 kr. négy és öt évi kezesesség iránta; de a múlt évi eladás Angliában: 100,000 drb Németországban: 82,000 drb

az óra kitűnőségének ép oly fontos bizonyítvánnyal, mint a megrágtatott konkurrenzának larmája, mely a „Waterbury”-től fél, mivel a Waterbury oly egyszerű szerkezetű és oly egyszerűen jár, hogy érte minden köz- 3 évi kezesesség kizárható s mivel a Waterbury, ha ennek szélessége valamikor fenforogna, oly ócsón javították, mint eddig semmi féle óra a világon, péld. 1 új rugó 35 kr.

A Waterbury Watch Co. Waterbury Connecticut,
2,000,000 forint tőkevel és 1500 darab napiiparral, valamint a magyarországi főraktár és javító-műhely:

HOTTELMANN A.-nál, Budapest, V., váci körút 28,
három évi kezesességet vállalnak.
Szétküldés csak kézpénz vagy utánvét ellenében.

Vérszegényeknek! Új találmányomat a legelőkelőbb szak- értők általános elismeréssel fogadták. **Vérszegényeknek!**

VÉDJEGY SCHUTZMARKE

HAZSLINSZKY KÁROLY
Vasas phosphor Pastillái
Eisenhültige Phosphor Pastillen
v. CARL HAZSLINSZKY Budapest
VIII. Sándor tér 3. Gyógyszerár Szent Lászlóhoz

Ezen szerencsés összetételű, jóízű, s rendkívül erősítő pastillák (szukorkák) szakteltek által ajánlatnak és kitűnő sikerrel alkalmaztatnak: angol kóros vérszegény gyenge gyermekeknek, az ideges izgatottság, álmatlanság, hangrögös öros (Stimulizkrämpfe) és izadás esetében Naponta 2-3 darab veendő.

Kis doboz 10 pastilla 50 kr. Nagy doboz 20 pastilla 90 kr.
A dobozok lajstromozott védjeggyel vannak ellátva.

Kapható gyógyszertárakban. Főraktár a főtálatónál, VIII., Sándor-tér 3. sz., Szt. Lászlóhoz címz. gyógyszertárban.

VÉDJEGY SCHUTZMARKE

HAZSLINSZKY KÁROLY
FELNŐTTEKNEK
VASAS-PEPTON CONSERV FÜR ERNÄHRUNG
EISENHÄLTIGER PEPTON
V. CARL HAZSLINSZKY
BUDAPEST, VIII., SÁNDOR-TÉR 3. SZÁM.
GYÓGYSZERTÁR „Szt. László”-HOZ.

Ezen vas- és pepton-tartalmú kellemes jóízű, s rendkívül erősítő Conservnek néhány darabja fölér bármily nagy üveg vas vagy Pepton-tartalmú borral. Szakértők által ajánlatnak, és kitűnő eredményre, a következő betegségeknél használtatnak: **sápkór, vérszegénység, migraine, rossz emésztés, álmatlanság, lankadság, ideges izgatottság és izadás ellen.** Előnye a hatóanyagok kitűnő minősége, a conserv kellemes íze, s annak állandósága, amennyiben hosszabb idő múltával sem szenved alkatrészeiben változást, s végre jutányos ára.

Naponta 2 darab veendő, étkezés előtt.
Ára egy nagy doboznak 90 kr.
A dobozok lajstromozott védjeggyel vannak ellátva.

KERESKEDELMI TAKARÉK- ÉS HITEL-SZÖVETKEZET

Budapest, Gizella-tér 2. szám, I. emelet.

Bazilika-sorsjegyek részletfizetésre,

főnyeremény 100,000, 75,000, 60,000, 50,000 frt

s több melléknyeremény, adómentes. — Évente 3 húzás, legközelebbi húzás f. 6. december 1-én. — Ezen nyeremény-tervezetnél fogva oly előnyös sorsjegyeket következő föltételek mellett adunk az 1888. XXXI. t. cz. értelmében részletfizetésre

3 darabot 30 hó alatti lefizetésre	1 frt 30 kr.
5 30 " " " "	2 10 "
10 30 " " " "	4 10 "

Ezen, a törvény által szabályzott módszerét a vásárlásnak mindenkinek a legmelegebben ajánljuk, megjegyezzük azonban, hogy a részletet csak az esetben bo-szítjuk a vevő rendelkezésére, ha legalább az első 2 részletet befizeti. — A részletven lekötött sorsjegyek különféle sorszámból állítatnak össze. A legkisebb nyereménnyel kihuzott sorsjegy értéke kifizetetik, s szelvénye mindaddig tovább jár, míg fő- vagy nagyobb melléknyereménnyel utoljára ki nem húzatik. — Részletre vett sorsjegyeknél az esetleges nyeremény minden levonás nélkül a részletvevőt illeti. — Vidéki megrendelések posta-utalvánnyal eszközölhetők a postafordultával intézetenek el; ideiglenes nyugtával a feladó-vevény szolgál. — Utánvételi megrendelések nem vétetnek tekintetbe. — A t. közönséget figyelemztetjük azon körülményre, hogy — **ügnököket nem tartunk** — s így kérünk minden érintkezést egyenesen a szövetséggel eszközölni.

AZ IGAZGATÓSÁG:

Benke Gyula, elnök. Peterdy Lajos, vezérigazgató.

NÉVNAPI AJÁNDÉK!

A FRANKLIN-TÁRSULAT kiadásában megjelent s minden könyvkereskedésben kapható

MAGYAR SZENT ERZSÉBET ÉLETE.

IRTA
Dr. TOLDY LÁSZLÓ. (Tíz képpel.)

Népkiadás ára füzve 80 krajczár, kemény kötésben 1 forint
Nagy kiadás velin-papíron, díszkötésben, aranytetszéssel 5 forint.

1847 óta, tehát több mint 40 éve, hogy a legnagyobb sikerrel alkalmaztatik, a Németország első orvosi kollegiuma által megvizsgált s kitűnő használhatósága miatt a magas helytartóság által Magyarországon szabadalmazott

WEBER-féle köszvényvászor

köszvény, csúsz, tagszagatás, keresztoson-fájás, vörheny, mell-, hát- és derékfájdalmak, lábköszvény, csipőfájdalom és ischias stb. ellen, mindennemű gőrosök a kezek és lábokban, különösen gőrosos erek, dagadt tagok, ficamadozások és oldalszurások biztos eredményre gyorsan ezen gyógyhatású köszvényvászor által.

Ezen köszvényvászor azáltal külön bözik más hasonemű szertől, hogy csodás gyógyereje, más dőrszölő szerek ellenében stb. abban áll, hogy a beteg testre illesztetik és így a hideg levegő behatolásától mentes a rendes hőmérsék megtartatik.

Egy csomag ára 1 forint 5 kr., kettős erejű, nehezebb bajoknál alkalmazandó, 2 frt 10 kr.

Valódi csak akkor, ha a melletti védjeggyel van ellátva.

Dr. Buron párisi általános seb-tapasza mindenféle sebek, genyedések és égések, bármily sérülések, harapás, szúrás, ütés, vágás, lyuk, tyuksem, fagyás stb. ellen. — Egy köcsög ára a használati módszerrel együtt 70 kr., kisebb köcsög 35 kr.

Valódi kapható Budapeston Török József gyógyszerárban, királyutca 12. sz. Kochmeister Frigyes utósnál, Arany János-utca szögén. — Árszám: Ruz. Lajos. Debreczenben Rothschneck gyógyszer. Egerben Köllner gyógyszer. Gyöngyösön Vasary gyógyszer. Kolozsváron Wolff és Hinz gyógyszer. Miskolcon Ujházy gysz. Dr. Rácz. Nagyváradon Molnár gyógyszer. Nagy-Szebenben Weindl János gyógyszer. Szegeden Kovács gyógyszer. Székesfehérváron Dégballa gyógyszer. Ujvidékben Grossinger gyógyszer. Zágrábban Arzám gyógyszer.

47-DIK SZÁM. 1887. BUDAPEST, NOVEMBER 20. XXXIV. ÉVFOLYAM.

Előzetes feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG (egész évre 12 frt) POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: félévre - 6 • Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG (egész évre 8 frt) félévre - 4 • Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: (egész évre 6 frt) félévre - 3 • Külföldi előzetesekhez a postai megátározott viteldi is csatolandó

A KÖZGAZDASÁGI MINISZTERIUM UJ PALOTÁJA.

BUDAPEST fővárosában a felső Dunaparton, mely a legújabb időkig néhány nagy malom kivételével teljesen elhagyott hely volt, hatalmas s az eddigi legszebb részekkel is versenyző új városrész keletkezik. Az osztrák-magyar államvasut pályaudvarától kezdve, honnan a fővárosnak ezt a pusztá vidékét ezeltől jóformán csak egy ház sor takarta el, már is fölépült néhány palotaszerű középület: az állami gymnasium és reáliskola, a kereskedelmi akadémia s az erdészeti egyesület pavillona, a Duna felől eső részen azonban még mindig nagyon lanya az építkezés, habár a leendő új városrész főbizkesége, a milliókba kerülő új országház, már pár év óta munkában áll s alapozása elkészülvén, rövid idő alatt már falai is kiemelkednek a földből. Egyetlen új nagy épület van itt most: a kereskedelmi miniszterium palotája. De ez az egy épület óriási terjedelmével s nagy arányaival messze kilátászik már a Dunára s a jobb partra s méltó képzetet nyerhetünk arról, milyen lesz ez az új városnegyed néhány év múlva, vagy legkelebb már a jövő század kezdetén, midőn előreláthatólag már az itt éktelenkedő nagy kaszárnya, az «Uj-épület» is el fog tűnni a föld színéről.

Önálló miniszteri paloták építésének szükségességét már régóta érzik. Különösen sok baja volt a miatt a földmivelés-, ipar- s kereskedelmiügyi miniszteriumnak, melynek egyes részei a város különböző helyein voltak elszórva: a posta és távirda (mely a legutóbbi időkig ide tartozott) a vigadó mellett, a mintapince a vámházban, a geológiai intézet a Józsefvárosban s a statisztikai hivatal Budán az Albrecht-ut közelében, mind nagy távolságban a központi hivataltól, mely a Ferencz József téren levő Nákó-házban kapott ideiglenes helyiséget.

Különböző tervezetek után gr. Széchenyi Pál miniszter és Matlekovits Sándor államtitkár kezdeményezésére véglegesen 1885. évben, az országház építésének törvényre emelése után, állapodott meg a magyar kormány e palota felépítésében. Közvetlenül az új országház területe mellett több telek összevásárlása után a nevezett év

nyerhetünk arról, milyen lesz ez az új városnegyed néhány év múlva, vagy legkelebb már a jövő század kezdetén, midőn előreláthatólag már az itt éktelenkedő nagy kaszárnya, az «Uj-épület» is el fog tűnni a föld színéről.

Önálló miniszteri paloták építésének szükségességét már régóta érzik. Különösen sok baja volt a miatt a földmivelés-, ipar- s kereskedelmiügyi miniszteriumnak, melynek egyes részei a város különböző helyein voltak elszórva: a posta és távirda (mely a legutóbbi időkig ide tartozott) a vigadó mellett, a mintapince a vámházban, a geológiai intézet a Józsefvárosban s a statisztikai hivatal Budán az Albrecht-ut közelében, mind nagy távolságban a központi hivataltól, mely a Ferencz József téren levő Nákó-házban kapott ideiglenes helyiséget.

Különböző tervezetek után gr. Széchenyi Pál miniszter és Matlekovits Sándor államtitkár kezdeményezésére véglegesen 1885. évben, az országház építésének törvényre emelése után, állapodott meg a magyar kormány e palota felépítésében. Közvetlenül az új országház területe mellett több telek összevásárlása után a nevezett év

szeptember havában kezdtek az új palotához és az nem egészen két év alatt készült el, úgy hogy az egyes hivatalok a jelen év nyarán júliustól-szeptemberig egymásután beköltöztek. Ismeretes dolog, hogy a nagy épületnek 1.100.000 forintra tervezett költségvetése 680.000 frttal túlhaladtatott és tullepése az országházban heves jelenetekre adott alkalmat, melyet a kormány által enyhített lényegesen, hogy az új épületbe még az igazságügyminiszteriumnak és a hozzá tartozó mellék hivataloknak is helyt adott. Jelenleg tehát mindkét miniszterium és az eddig némileg önálló geológiai intézet, statisztikai hivatal és budapesti főügyesség is egyetlen épületben vannak, mely ennek következtében mintegy 400 hivatalnoknak és díjnoknak ad irodai helyiséget és ezenkívül közel száz fölből álló alkalmazottnak lakást.

Az épület — a félemeleten és magas pincze helyiségen kívül, három emeletes és a legmagasabb a környéken levő házak között. Területe 7489 négyzetméter foglalt el, tehát oly nagy helyet, minőt a főváros belső részében csak a kaszárnyánál és a Rókus-kórháznál tapasztalunk

A FÖLDMIVÉLÉS-, IPAR- ÉS KERESKEDELEMÜGYI MINISZTERIUM UJ PALOTÁJA.